

Војнопензионерске теме и дилеме

ЕКОНОМИЈА НА ТЕШКОМ ИСПИТУ

Србија је одабрала пут снажног развоја. То подразумева велике инвестиције у инфраструктуру и нове технологије. Већ годинама страни инвеститори улажу далеко више у нашу земљу, него у било коју државу региона, па и шире.

Према званичним подацима Србија је током 2024. године остварила други по реду раст економије у Европи. То је подстакло државни врх да учини све како би српска економија, у овој години, била најбрже растућа на Старом континенту. Актуелна друштвена дешавања учинила су да јануар у Србији у економском смислу подбаца. Како ће се економски токови одвијати до краја године, за сада је, због различитих фактора који на то утичу, тешко предвидиво. Наиме, од раста економије зависи стандард грађана. Како се и колико друштвени производ буде увећавао, тако ће се стварати простор за повећање плата и пензија.

Ревидирана Фискална стратегија наше земље, како наводи Фискални савет, доноси повећање дефицита државе у средњем року – на 3% БДП-а. Након избијања здравствене кризе у 2020. години и рекордно високог фискалног дефицита од 7,7% БДП-а (с ревидираним БДП-ом), фискална политика у наредне три године вођена је у смеру стабилизације буџета, тј. умањења дефицита. До заокрета, међутим, долази током 2024. године. Први корак у смеру повећања експанзивности фискалне политике Влада је направила средином године, Нацртом Фискалне стратегије за 2025. с пројекцијама за 2026. и 2027. годину. Тим Нацртом одустало се од првобитног плана да се дефицит државе у 2025. спусти на 1,5% БДП-а и стабилизује на том нивоу у наредним годинама, тј. одложена је примена фискалног правила које је законски прописивало толики максимални дефицит. Уместо тога, било је предвиђено да ће фискални дефицит у периоду 2025-2027. да износи нешто преко 2% БДП-а. Следећу измену фискалне политике донео је ребаланс буџета за 2024. којим је буџетски дефицит повећан у тој години на 2,7% БДП-а. Трећи корак у смеру даљег повећавања експанзивности фискалне политике направљен је сад, ревидираном Фискалном стратегијом. Изменама у односу на Нацрт Стратегије јавни расходи додатно су и снажно повећани у наредним годинама, преко раста јавних прихода, што је резултирало последичним повећањем планираног фискалног дефицита у периоду 2025-2027. на 3% БДП-а годишње.

Услед увећања БДП-а, како се наводи у анализи Фискалног савета, званичан податак о јавном дугу Србије у 2023. више не износи 52,3% БДП-а већ 48,4% БДП-а. Слично умањење онда се аутоматски преноси и у наредне године, па је јавни дуг у читавом периоду трајања Стратегије испод 50% БДП-а, што у претходном Нацрту није био случај. Друга важна новина у ревидираној Стратегији јесте објављивање листе највећих инвестиционих пројеката Републике, с њиховим досадашњим и

очекиваним трошковима. За јавне инвестиције се у Србији издваја веома много средстава,

Иза повећања фискалног дефицита у наредним годинама стоји прилично снажно увећање јавних расхода. Ревидирана Стратегија доноси доста велике промене у пројекцији јавних прихода и јавних расхода у односу на њен Нацрт. Јавни приходи у периоду 2025-2027. у просеку су повећани за око 1,5% БДП-а годишње, а јавни расходи су већи за око 2,4% БДП-а (што је резултирало повећањем просечног фискалног дефицита са 2,2% на 3% БДП-а). Један део повећања јавних прихода и јавних расхода (од 0,6% БДП-а) техничке је природе и последица је бољег приказивања фискалних података. Наиме, у фискалне пројекције у ревидираној Стратегији први пут су укључени сви сопствени приходи (и расходи) индиректних буџетских корисника. То је методолошко унапређење које је билансно неутрално и не представља промену фискалне политике у односу на Нацрт стратегије. Кад се искључе ове методолошке промене, види се да су јавни приходи у наредне три године повећани за око 0,9% БДП-а годишње. То је последица: 1) ефекта веће наплате прихода, тј. веће базе из 2024. године; 2) нешто мање конзервативног планирања појединих јавних прихода; и 3) једнократно у 2025. години због укључивања у пројекције прилива од продаје лиценци за 5G мобилну мрежу. На страни јавних расхода, у ревидираној Стратегији у односу на Нацрт дошло је до повећања од 1,8% БДП-а годишње (без методолошких промена). То је последица веће законске индексације пензија (0,5% БДП-а), повећања јавних инвестиција (0,5% БДП-а), али и повећања других текућих расхода – субвенција, робе и услуга и плата у јавном сектору (0,8% БДП-а)“, наводи се у анализи.

Фискални савет оцењује да додатно повећање фискалног дефицита у наредне три године није било неопходно – тим пре што иза њега углавном стоји повећање текуће буџетске потрошње. Кад се посматрају појединачни разлози раста јавних расхода Србије у наредне три године, види се да су нека повећања била неизбежна. Овде се пре свега мисли на расходе за пензије. Сprovedена ревизија БДП-а навише аутоматски је спустила учешће пензија у БДП-у на испод 10%. То онда законски доводи до њихове издешније индексације у 2026. и 2027. и до последичног повећања јавних расхода за ове намене у односу на Нацрт Стратегије. Повећање јавних инвестиција за око 0,5% БДП-а годишње приближно одговара трошковима набавке борбених авиона „рафал“, који нису били предвиђени Нацртом Фискалне стратегије – тако да је и то

био очекиван нови трошак. Међутим, ове нове расходе за пензије и јавне инвестиције (од око 1% БДП-а) компензује готово идентична корекција јавних прихода навише у наредним годинама.

До повећања фискалног дефицита у односу на Нацрт Стратегије не би морало да дође да није било ширег раста преосталих буџетских расхода (који у ревидираној Стратегији није добро ни објашњен). Посебно је штета то што је пропуштена прилика да се штедљивијим планом и нижим фискалним дефицитом јавни дуг Србије раније спусти испод 45% БДП-а, па увођење фискалних правила о дефициту не би морало да се одлаже чак до 2029. године.

Планирано повећање фискалног дефицита неће угрозити макроекономску стабилност земље. Премда је оцена Фискалног савета да је економски било боље и могуће да се планира нижи фискални дефицит у наредне три године (и последично мање задужи земља), чињеница је да и с оваквим планом не би требало да буде доведена у питање макроекономска стабилност Србије. Јавни дуг ће и по новим пројекцијама благо да се умањује у односу на БДП (при чему су пројекције јавног дуга из ревидиране Стратегије умерено конзервативне, тј. могуће је и нешто веће смањење јавног дуга у односу на БДП).

Анализа Фискалног савета показује да нема много ризика да ће јавни приходи подбацити у односу на план из ревидиране Стратегије – као што нема изражених ризика ни да ће доста широко постављени јавни расходи премашити средњорочни план (без евентуалног увођења неких нових, издашних политика). Такође, и приказане макроекономске прогнозе начелно су у реду. Може се зато констатовати да су главне пројекције у ревидираној Стратегији, на техничком нивоу, урађене објективно. Друго је, међутим, питање кредибилитета читаве Стратегије, која већ дуже време не представља обавезујући документ за вођење јавних политика. То потврђује дуплирање планираног фискалног средњорочног дефицита у последњих годину дана (уз мењање структуре планираног буџета), као и учестало увођење нових политика „у ходу“, а да оне уопште нису биле планиране ранијим стратегијама.

Пролазно време догодиће се на крају јуна, када ће, на основу економских кретања у првих шест месеци, са више вероватноће моћи да се прогнозирају укупни ефекти на крају године.

Звонимир ПЕШИЋ

Обраћање председника УВПС Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања

ЗАШТО КАСНЕ СПОМЕНИЦЕ

Председник УВПС Љубомир Драгањац, поводом потешкоћа у додели Борачке споменице, обратио се Сектору за борачко-инвалидску заштиту Министарства за рад, запошљавање и борачка и социјална питања. Тај акт доносимо у целости.

Уредбом о Борачкој споменици „Службени гласник РС“, бр: 25/2023 и 73/2024 прописани су ближи услови, начини додељивања, рангови и изглед Борачке споменице, као и начин вођења евиденције о додељеним споменицама.

Извршном одбору и председнику Удружења војних пензионера Србије обратило се више општинских-градских организација Удружења војних пензионера Србије и појединаца који траже став и мишљење о додели Борачке споменице. Општинске-градске организације Удружења војних пензионера Србије, које се обраћају у име својих чланова и појединци којима је признат статус борца решењем надлежног ргана, траже став и мишљење шта је са доделом „Борачке споменице“ и „Борачке легитимације“. Овим члановима Удружења, а бившим припадницима оружаних снага, прошло је више од годину дана, а неким и више година и који су добили решење надлежног органа о признавању статуса, а да нису обавештени о додели ове споменице.

Сходно наведеном, тражимо став и мишљење надлежног Министарства када је могућа додела Борачке споменице припадницима оружаних снага којима је признат статус борца. Многи од ових бораца су већ и преминули, а да им није додељена споменица. **О. П.**

Актуелни догађаји у Србији

СМИРИВАЊЕ СИТУАЦИЈЕ СВИМА ПОТРЕБНО

На протесту подршке студентима на Тргу републике у Београду, на којем су учествовали и пензионери, говорио је пуковник у пензији Јован Тамбурић. У извештају објављеном на првом програму РТС, у телопу, испод Тамбурићевог погрсја, писало је „Удружење војних пензионера“. С обзиром на нетачан податак и сличност са називом Удружења војних пензионера Србије, наше Удружење је реаговало демантом, уз назнаку да је Тамбурић председник Синдиката пензионисаних војних лица. Сушта је истина да га УВПС није овластило да говори у име чланова нашег Удружења. Да ли је у потпису говорника погресио новинар РТС или се он (Тамбурић) представио као председник Удружења, што је означено у дословном цитату (Удружење војних пензионера), није нам познато.

Удружење очекује да ће се ускоро успоставити дијалог државних органа са групацијама које се налазе у протестима и блокадама или штрајкују. Нормализација укупних прилика у Србији је нешто што жели, вероватно, сваки грађанин наше земље. Стишавање бунта основни је и најважнији предуслов за нормално решавање свеукупних проблема. Насиљем и анархијом се ништа не може постићи.

Додела социјалне и хуманитарне помоћи у децембру 2024. године

ДА НЕВОЉА БУДЕ МАЊЕ

На основу Правилника о социјалној и хуманитарној помоћи Удружења војних пензионера Србије, Изврши одбор, на седници одржаној 30. децембра 2024. године, размотрио је захтеве достављене у децембру 2024. године и донео је одлуке о додели једнократне социјалне и хуманитарне помоћи:

А) Материјално стање

На основу члана 5. а у вези са чланом 4. став 1. тачка 1. Правилника,

ОпОр Бела Црква НН: 45.000,00 – по члану 21.309,81 динара;

ОпОр Крагујевац ЈА: 40.000,00 – по члану 32.709,25 динара;

ОпОр Врање ЂС: 45.000,00 – по члану 29.105,00 динара;

ОпОр Краљево РБ: 50.000,00 – по члану 12.016,80 динара;

ОпОр Стара Пазова СП: 33.000,00 – по члану 31.499,50 динара.

ОпОр Крушевац ДТ: 35.000,00 – по члану 26.093,33 динара.

ОпОр Пирот ТЉ: 40.000,00 – по члану 24.508,07 динара.

ОпОр Нови Београд ЉИ: 33.000,00 – по члану 34.641,78 динара.

Б) Здравствено збрињавање

ОпОр Смедеревска Паланка ТЖ: 30.000

ОпОр Прокупље ЈЖ: 30.000

ОпОр Земун ПМ: 20.000

ОпОр Панчево ДВ: 30.000

ОпОр Крагујевац СЗ: 35.000

ОпОр Крагујевац ПД: 30.000

ОпОр Крушевац ЂС: 25.000

ОпОр Чукарица ПЗ: 35.000

ОпОр Ужице ЗП: 25.000

Новчана средства су уплаћена на текуће рачуне 30. децембра 2024. године. Захтеви који буду достављени од 3. до 31. јануара 2025. године, биће решавани почетком фебруара 2025. године.

Извршни одбор

Дан ослобођења Ниша од Турака

ГРАЂАНИ ПАМТЕ

Поводом 11. јануара, Дана ослобођења Ниша од Турака, венце на Споменик Тодору Станковићу на Старом гробљу у Нишу и на Споменик ослободиоцима Ниша на тргу Краља Милана, положили су градоначелник Ниша Драгослав Павловић и председник Скупштине Ниша Игор Новаковић, начелник Нишавског управног округа Петар Бабовић, представници нишких општина, војске и полиције, потомака ратника, УВПС Ниш и других удружења која негују слободарске традиције српског народа.

Тодор Станковић је први исткао српску заставу на нишкој тврђави.

По речима Срђана Веселиновића, ветерана херојске 125. моторизоване бригаде, Тодор или Тоша Станковић није само српски војник, већ је био члан Нишког комитета и једна од најистакнутијих личности нишке историје заједно са војводом Николом Колетом Рашићем и свештеником Петром Икономовићем.

„Нишки комитет је формиран 1874. године, тачније 24. фебруара, са циљем да шири побуну у Нишу и да учествује у ослобађању не само тог града већ и целе Јужне Србије“, рекао је Срђан Веселиновић.

Дан Четврте бригаде копнене војске

НАПРЕДАК У ОБУЦИ И ОПРЕМАЊУ

Монолитни строј бранилаца отаџбине

Награђенима је честитао командант КоВ генерал-потпуковник Милосав Симовић

Припадници Четврте бригаде копнене војске су последњег јануарског дана, у касарни „Први пешадијски пук књаза Милоша Великог“ у Врању, обележили Дан јединице у спомен на 31. јануар 1878. године, када је српска војска ослободила Врање.

У оквиру обележавања празника, пред свечаним стројем припадника бригаде, презентована су кључна достигнућа у изградњи оперативних способности и уручена признања најистакнутијим појединцима и јединицама.

Организован је и тактичко-технички збор наоружања и војне опреме за грађане Врања и околине, којима су овом приликом представљене могућности заснивања радног односа у својству професионалног војника по актуелном конкурс за пријем у тенковске, механизоване и артиљеријске јединице Копнене војске.

У осврту на постигнуте резултате у години за нама, истакнути су даљи напредак у опремању и модернизацији борбених средстава, као и професионализам и висок ниво оспособљености припадника бригаде, потврђени у реализацији свих додељених задатака, пре свега на здруженим вежбама и током ангажовања дуж административне линије са Косовом и Метохијом, чиме су дали пун допринос јачању оперативних способности Војске Србије и безбедности грађана овог дела наше земље.

Свечаности су присуствовали командант Копнене војске генерал-потпуковник Милосав Симовић, представници јединица Војске Србије, Српске православне цркве, органа локалне самоуправе и институција са којима бригада сарађује те бројни гости.

Припадници Четврте бригаде копнене војске су обележили и крсну славу јединице — Светог Атанасија Великог, а свету архијерејску литургију тим поводом служио је викар патријарха српског Порфирија, епископ липљански и војни Доситеј.

Он поручује да Тодор Тоша Станковић није био обичан војник, на крају је постао и официр српске војске.

Војвода Коле Рашић је са 6.000 војника завршио ослобађање не само Ниша, већ и Лесковца, Власотинца и целе јужне Србије.

„Веома смо поносни и јако се радујем што је покренута прослава ослобођења Ниша од Турака, поготову што је он као наш преводи-

лац за турски језик веома храбро учествовао и организовао Србе у то време заједно са Колетом Рашићем“, истиче Ружица Васић, праунука Тодора Станковића.

Према речима потомака, ово је трећа година како се поред Споменика ослободиоцима града на тргу Краља Милана, Дан ослобођења обележава и на старом гробљу у Нишу. Управо 25. јануара навршава се 100 године од смрти Тодора Станковића. Истог дана је у Светосавском дому одржана свечана седница Скупштине града Ниша, на којој је додељено најпрестижније признање града.

Председник Скупштине Града Ниша и председник Комисије за награде Града Ниша др Игор Новаковић је у своје и име чланова Комисије честитао добитницима на награди, која представља не само признање за досадашњи рад, већ и додатни подстрек за будућа изузетна достигнућа.

Награда 11. јануар је навише признање Града и додељује се за изузетна достигнућа која афирмишу град у привредним, друштвеним и другим областима. Ове године је награда додељена дневном листу „Народне новине“, Спортском центру „Чаир“, постхумно бившем редовном професору Електронског факултета проф. др Игору Миловановићу (преминуо 21. јула ове године), помоћнику директора клинике за неурохирургију проф. др Небојши Стојановићу и легендарном рукометном голману, тренеру и селектору Зорану Тути Живковићу. Награда „11. јануар“ се додељује од 1995. године.

Зоран Јашовић

Венце су положили представници власти и удружења

Обележен Дан Медија центра „Одбрана“

ВОЈСКА БЕЗ СВОГ ЛИСТА, КАО ЧОВЕК БЕЗ ГОВОРА

Данас је, више него икада, важно да се наш глас чује и разуме. У мору информација, којима смо свакодневно изложени, није лако бити видљив, а нарочито тешко бити убедљив. Зато се пред Управом за односе са јавношћу и Медија центром и њеним установама налазе озбиљан и тежак задатак – да осмисли, обликује и јавности пласира квалитетан медијски садржај који ће истинито, јасно, правовремено и потпуно информисати грађане и промовисати вредности на којима почива наш систем – истакао је помоћник министра Радовић.

Присутнима се обратио
и новоименовани директор доцент
др Миљан Милкић, пуковник

Свечаност поводом обележавања Дана Медија центра „Одбрана“ приређена је 24. јануара у Дому Војске Србије у Београду. Том приликом, уручене су награде најбољим сарадницима Медија центра „Одбрана“ и победнику конкурса за новинарску награду „Иван Марковић“.

Обраћајући се присутнима и честитајући празник, вршилац дужности помоћника министра одбране за људске ресурсе Синиша Радовић рекао је да је ђенералштабни потпуковник Јован Мишковић 1879. године инсистирао на покретању војног часописа „Ратник“ и говорио да је „Војска без свог листа, као човек без говора“ и додао да је те исте године објављен први број „Ратника“ – листа за војне науке, новости и књижевност.

- Тај дан обележава данас Медија центар и ми са њима. И данас је тај глас, тај говор препознатљив на страницима „Одбране“, али и на другим савременим медијима који су технолошка тековина савременог доба. То је глас који се чује на промоцијама наслова Редакције „Војна књига“, с трибина научних скупова унутар здања Дома Војске Србије, некадашњег Ратничког дома, са отварања изложби Галерије која живи и ради више од 70 година. Тај глас је, захваљујући нашем умећу – јасан, читак и продоран. Данас је, више него икада, важно да се наш глас чује и разуме. У мору информација, којима смо свакодневно изложени, није лако бити видљив, а нарочито тешко бити убедљив. Зато се пред Управом за односе са јавношћу и Медија центром и њеним установама налазе озбиљан и тежак задатак – да осмисли, обликује и јавности пласира квалитетан медијски садржај који ће истинито, јасно, правовремено и потпуно информисати грађане и промовисати вред-

Поглед на Свечану салу у којој је обележен Дан „Одбране“

Добитници овогодишњег признања са онима који су им их уручили

Свечаности су присуствовале високе званице из МО и ГШ ВС

ности на којима почива наш систем – истакао је помоћник министра Радовић.

Како је истакао, у тој мисији, своје место и улогу треба да препознају и сви други елементи нашег система, сви наши припадници, и да људима, којима је у руке предат важан и осетљив задатак јавне комуникације Министарства одбране и Војске Србије, тај посао учине лакшим и ефикаснијим.

- Историја војне писане речи одувек је била и историја времена у коме је трајала и настајала. Данас исписујемо странице за неко будуће време. Остављамо своје соп-

ствено сведочанство. Честитам вам на труду, са жељом да вас и убудуће воде истинитост речи и искрена дела - рекао је помоћник министра Радовић.

Директор Медија центра „Одбрана“ пуковник доц. др Миљан Милкић истакао је да му је припала велика част, као официру и историчару, да води установу која баштини 146 година дугу традицију и која представља лице Министарства одбране и Војске Србије.

- Сваке године све је више задовољних посетилаца који долазе да испрате промо-

Наша свакодневица под лупом

ПОДРЖИМО КУЛТУРУ СЕЋАЊА

цију, виде изложбу, слушају концерт, уживају у пројекцијама филмова на нашој тераси, присуствују трибинама и предавањима. Све је више читалаца магазина „Одбрана“ и наших књига, посетилаца нашег сајта. До свих њих стигло је филигрански избрушено умеће припадника Медија центра „Одбрана“ – рекао је пуковник Милкић истакавши да о раду Медија центра сведоче и значајна признања попут Сретењског ордена другог степена, којим је, указом председника Републике Србије, одликована Галерија Дома Војске Србије, као и главна награда „Пресад мудрости“ на 59. Нишком сајму књига за комплетну издавачку делатност.

Овогодишњи лауреат награде „Иван Марковић“, којом се подстичу новинари који прате активности Министарства одбране и Војске Србије да квалитетно извештавају у домаћим писаним и електронским медијима, је новинар РТС Игор Топаловић. Он је награђен за троминутни прилог о посади хеликоптера Ми-17 из 890. мешовите хеликоптерске ескадриле, емитован у Дневнику 2 јавног сервиса. Награду новинару уручио је вршилац дужности помоћника министра Радовић.

Медија центар „Одбрана“ остварио је током 2024. године успешну сарадњу са бројним државним институцијама и установама културе, као и са истакнутим појединцима који су значајно допринели његовом угледу и успесима.

У години за нама, подударност у делатностима и циљевима Медија центра „Одбрана“ и Задужбине „Доситеј Обрадовић“ изнедрила је три значајна догађаја у Дому Војске Србије, која су подсећањем на једног од најзначајнијих стубова српског идентитета понудили јавности преко потребан садржај. Плакету Министарства одбране Задужбини уручио је заступник начелника Управе за односе са јавношћу потпуковник Александар Петровић.

Плакету за сарадника године издавачке делатности Медија центра „Одбране“ начелник Одељења за издавачку делатност Горан Јањић уручио је Бранку Богдановићу, чије су књиге допринеле значајном признању „Пресад мудрости“, које је Медија центар „Одбрана“ добио на Сајму књига у Нишу.

Овогодишње Признање за сарадника године излагачке делатности додељено је Адриани Поповић за изложбу „Исходиште“, коју је у Галерији Дома Војске Србије посетило око 13.000 поштовалаца уметности.

Обележавању Дана Медија центра „Одбрана“ присуствовали су в.д. секретара Министарства одбране Небојша Николић, припадници Министарства одбране и Војске Србије и бројне званице.

На свечаности је приказан филм о резултатима рада Управе за односе са јавношћу Министарства одбране и њених установа у претходној години. Свечаност је увећао и наступ Уметничког ансамбла Министарства одбране „Станислав Бинички“.

Честитке поводом Дана Медија центра „Одбрана“ упутили су министар одбране Братислав Гашић и начелник Генералштаба Војске Србије генерал Милан Мојсимић.

Медија центар „Одбрана“ обележава свој Дан као сећање на 24. јануар 1879, када је у Србији изашао први број војног листа „Ратник“, чију традицију наставља магазин „Одбрана“.

Недавно смо, преко пута споменика Карађорђу и мишарским јунацима, видели и музеј посвећен Боју на Мишару (1806. године). Онај први, званични, се ретко отвара.

Дивљење и упорност власнику музеја Стевану Симићу из села Мишар, који је у пуном обиму, знањем и љубављу, изложио сваком путнику-намернику да бесплатно сазна јуначку прошлост и почетне битке за слободу Србије. То је у многим посетиоцима узбуркало дамаре, мешајући осећаје дивљења са нелагодношћу, у име народа, што се тако немарно односимо према нашој светој и јуначкој прошлости. Јер народ који заборавља своју прошлост, убрзо и нестаје са историјске позорнице света.

Ако је историја учитељица живота, како често чујемо, ми смо, вероватно, слабији или је она (учитељица), „закмурила на многе значајне догађаје из наше хиљадугодишње прошлости“. Јер нема садашњости без прошлости, нити будућности без садашњости.

Коју историју данас уче млади и какву ће је пренети својим наследницима, када нас више не буде?

Матија Бећковић је рекао: „И то што палите свеће по улици, уместо у цркви, што на ТВ гледате ријалити програме, и та огледна школа за „елитну децу“ је страни изум. Народ са хиљадугодишњом културом копира и преузима културу Запада и држава старих 200 или мало више година, који су широм света убијали туђу децу, па и нашу“.

Зар ову истину не треба да знају млади, да је памте и шире нашу културу и пребогату херојску прошлост. Родитељи, због рада од јутра до сутра, немају времена да се баве својом децом, да одвоје бар мало свог уморног духа и тела, да пружи љубав деци која памте и добре и лоше поступке, тражећи утеху, разумевање и нека знања на друштвеним мрежама, отуђујући се од стварности, живећи у том имажинарном свету.

Старије генерације училе су од својих старијих, учитеља који су били цењени и поштовани, о мукама, храбрости и јунаштву наших предака, о значају породице, о томе шта је добро, шта је лоше, шта треба, шта не треба да раде, о јуначким песмама на којима смо учвршћивали нашу спремност и одважност за зреле године.

Знали смо и памтили знамените људе са ових простора брдовитог Балкана, од Николе Тесле, Михајла Пупина, Милутина Миланковића, Руђера Бошковића, Бранка Ћопића, Десанке Максимовић, Добрице Ћосића, Лазе Костића и многих других. Колико од тога данас млади знају, Хамлетовско је питање.

Све ово путнику-намернику се вратило приликом боравка у музеју домаћина, враћајући буру успомена на детињство, када смо пешке долазили до Мишара, слушали надахнуте речи учитељице о Боју на Мишару,

Само у Шапцу постоји десетине основних и средњих школа, па је чудна безбрига просветних радника као и одговорних за неговање традиција и чување историјских знаменитости. Зар је тако тешко организовати посете школа овом музеју који је тако близу и тако јединственом љубављу и знањем урађен, на изволите? Из разговора са домаћином музеја Стеваном сазнајемо и из прилога видесмо да је било и организованих посета из више градова. С правом се може поставити питање: Имају ли бар мало слуха одговорни за очување културе да, својим радом, утичу да се овај музеј, љубављу постављен, и материјално помогне и усаврши, апелујући на локалне медије да се пласира истина о том музеју и његовом домаћину.

Надамо се да ће ово обраћање пробудити савест одговорних за културну делатност, донаторима и општини Шабац да размрдају административну љуштину немарности и покрену, уз малу материјалну помоћ, да се овај објекат, и те како значајан за културу, унапреди на задовољство свих.

Нека тако и буде.

Јанко Мићић

Свакодневни живот генерација трећег доба

ВЕЧНИ ЗНАЧАЈ УЛОГЕ БАКА И ДЕКА

Важно место у свим временима и културама

Знамо да код бака и дека не постоје границе када су унуци у питању

Баке и дека имају немерљив значај у животу вероватно сваког човека који је имао срећу да буду део његовог детињства, а некад чак и млађег одраслог доба. Помоћ и подршка коју баке и дека пружају својој деци када постану родитељи готово је подразумевана и свакако непроцењива, а недавно је у Шведској то на неки начин и законом препознато и уређено.

Наиме, Шведска је донела револуционарни нови закон на основу кога баке и дека могу да преузму бригу о унуцима и да за то буду плаћени до три месеца прве године дететовог живота. Ова новина долази након што је Риксдаг, шведски парламент, у децембру прошле године одобрио предлог о преносу родитељског додатка.

У складу са овим законом, родитељи могу пренети део свог родитељског додатка на баке и дека детета. Према подацима владине Агенције за социјално осигурање, брачни пар може пренети максимално 45 дана, док самохрани родитељ може пренети 90 дана.

Наравно, да би се ово остварило одређени услови морају да се испуне, па су и правила за баке и дека иста као и она која важе за обично родитељско одсуство. Један од услова је да особа буде осигурана за родитељ-

ски додаток, што већина људи у Шведској јесте.

Препознавање значаја улоге коју баке и дека имају кроз овај шведски закон, могло би се рећи да се поклапа са „златним добом бака и дека“ како га називају аутори једне студије спроведене у Ирској. Како у својој анализи наводе, од свих померања у искуству родбинских веза, једно од најдраматичнијих је оно које се односи на баке и дека. Пре 1900. године у већини друштава било је мало вероватно да већина деце у било којој фази живота имају по двоје бака и дека. У Ирској, типичан учесник у овом истраживању стар око 70 година добио је прво дете са око 27 година, а затим постао дека, односно бака са око 54 године. С обзиром на тренутни очекивани животни век од 82 године, ово имплицира да ће у улози баке, тј. дека бити око двадесет осам година. Међутим, имајући у виду све веће померање узраста за добијања првог детета и све више бракова без деце, аутори закључују да би данас могло бити „златно доба бака и дека“ у многим регионима.

Иако је важност подршке коју они пружају константа, временом су се десиле одређене промене у међугенерациским односима, а свакако постоје разлике и када су у питању различите културе.

Ирске баке и дека су стално пружале подршку у бризи за своје унуке током двадесетог века, али се значај ових међугенерациских односа знатно променио током времена. Почетком века заједничко становање је било уобичајено за баке и дека, њихову одраслу децу и породице, док је данас много чешће да баке и дека живе одвојено, али у близини својих унука и често их виђају. Ова транзиција је у складу и са међународним трендовима. Поред тога, промене се током времена дешавају и у квалитету међугенерациских односа и динамичности између генерација. Један пример који је сада присутан у многим регионима, а посебно на Западу, јесте да родитељи могу ограничити оно што сматрају мешањем бака и дека у њихов стил родитељства.

Приликом разматрања разлика у улогама које баке и дека имају у контексту различитих култура, уочава се да су у западном свету, рецимо, они мање укључени у бригу о унуцима због старости и индивидуалистичких вредности као што су независност и самоиспуњење, у односу на друштва у којима је акценат на значају колектива и традицији. Подаци кажу да у Кини, на пример, око 70 до 80 одсто деце одгајају баке и дека као примарни старатељи, а просечна дужина периода током кога деца живе са баком и деком је осам година. Осим бриге, често пружају и финансијску подршку, на пример за образовање. Ту је и део популације бака и дека који напуштају своју сеоску средину да би мигрирали у градове како би помогли деци кроз бригу о унуцима, а ове промене су последица притиска који трпе родитељи на веома конкурентним савременим радним местима.

Генерација бака и дека, пре свега оних који се у тим улогама нађу раније, често постане и такозвана „сендвич генерација“, бринући, с једне стране, о унуцима, а са друге о својим остарелим родитељима. И као да то није довољно, уз те две улоге често буде присутна и она радна, јер још увек немају довољно година да би се пензионисали. Ово је карактеристично, поред осталих, и за кинеско друштво, а посебно за баке и дека у руралној Кини, што је у супротности са стереотипом слободних дека и бака у западном свету.

Без обзира на све разлике које евидентно постоје међу различитим културама, као и на промене које су се временом десиле у односима међу генерацијама, могло би се рећи да ће важност улоге коју баке и дека имају бити вечно присутна, како у контакту вишеслојне подршке коју пружају својој деци која су постала родитељи, тако и у смислу велике улоге коју имају у животу, психосоцијалном развоју и одгајању својих унука.

В. Кадиф Станковић
Извор: Глас осигураника

Објављен Правилник о војним традицијама

ПРАВНО ЗАОКРУЖИВАЊЕ ПРАКСЕ

За разлику од досадашњег различитог административног регулисања војних традиција и права војних ветерана с тим у вези, појавом Правилника уједначава се све оно што је везано за ту значајну област. Да бисмо вам приближили о чему је реч, одабрали смо један број одредница у виду чланова Правилника које садрже одређену регулативу или важне дефиниције. Напорима стручњака из Министарства одбране, а нарочито оних из Управе за традицију, стандард и ветеране, створен је и усвојен Правилник о војним традицијама. Он је објављивањем у „Службеном војном листу“ број 33 од 3. децембра 2024. године стекао право грађанства, што ће рећи по њему се делује у свакодневној пракси. Ево значајних одредница:

УВОДНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1.

Овим правилником уређују се начин вредновања, чувања и развијања војних традиција у Министарству одбране и Војсци Србије, однос према војним ветеранима, чување успомене на страдале војне ветеране и припаднике војске који су погинули у току вршења професионалне војне службе и однос према њиховим породицама и изградња и заштита спомен-обележја у војним комплексима и војним објектима.

Члан 2.

Основни појмови који се користе у овом правилнику имају следеће значење:

- војне традиције представљају преношење и одржавање наслеђа и вредности на којима почива и које вреднује, чува и развија Војска Србије, засноване на снажном идентитету, војним обележјима и развијеном осећају припадности војсци, као и очувању континуитета српских војних традиција из периода ослободилачких ратова Србије;
- војни ветеран је држављанин Републике Србије који је учествовао у борбеним дејствима као припадник Југословенске народне армије, Југословенске војске у отаџбини, Војске Југославије, Војске Србије и Црне Горе и као припадник Војске Србије у одбрани територијалног интегритета и суверенитета Републике Србије и коме је признат статус борца или својство ратног војног инвалида у складу са законом којим се уређују права бораца, војних инвалида, цивилних инвалида рата и чланова њихових породица.

НАЧИН ВРЕДНОВАЊА, ЧУВАЊА И РАЗВИЈАЊА ВОЈНИХ ТРАДИЦИЈА

Члан 3.

У циљу вредновања, чувања и развијања војних традиција, организују се војне свечаности у складу са Правилном службе Војске Србије и посебним програмским садржајима.

Члан 4.

Одабир војних празника врши се у складу са свестраном анализом историјског трајања и позитивних вредности и искустава вида, рода, службе, јединице или установе и у складу са елементима који чине војне традиције или традиције Републике Србије.

Члан 5.

Поводом прославе Дана Војске Србије, дана видова, родова или служби делегације Министарства одбране и Војске Србије могу примати председник Републике, министар одбране, начелник Генералштаба Војске Србије и заменик начелника Генералштаба Војске Србије. Министар одбране и начелник Генералштаба Војске Србије поводом јубиларних годишњица војних празника могу заједно примати делегације видова, родова или служби Војске Србије. Начелник Генералштаба Војске Србије може примати делегације поводом прославе дана видова, а поводом прославе осталих војних празника, дана родова, служби, јединица или установа Војске Србије, који нису јубиларни, делегације може примати заменик начелника Генералштаба Војске Србије.

Члан 7.

Прослава Дана Војске Србије и Дана војних ветерана уређује се посебним организационим наређењем министра одбране, чији је носилац израде унутрашња јединица Министарства одбране надлежна за послове традиција. Прославе поводом војних празника дефинишу се посебним организационим наређењима.

Члан 8.

Програми свечаности поводом прославе јубиларних годишњица војних празника, пре него што их одобри руководилац организационе целине Министарства одбране или Војске Србије, која је носилац организације свечаности, достављају се на мишљење унутрашњој јединици Министарства одбране надлежној за послове традиција.

Јубиларна годишњица војног празника из става 1. овог члана прославља се сваке десете године од датума који је одређен за дан војног празника.

Члан 9.

У оквиру свечаности поводом прославе војних празника, у складу са прописима којима се уређује област одликовања, признања и новчаних награда,

организују се церемоније свечаног уручивања одликовања из надлежности председника Републике и признања и новчаних награда из надлежности министра одбране.

Обележавање годишњица историјских догађаја

Члан 10.

Припадници организационих целина Министарства одбране и Војске Србије учествују у обележавању годишњица историјских догађаја на основу Државног програма обележавања годишњица историјских догађаја ослободилачких ратова Србије и међународних активности посвећених очувању сећања на жртве оружаних сукоба у прошлости, као и у обележавању годишњица историјских догађаја ослободилачких ратова Србије на локалном нивоу. На основу програма из става 1. овог члана унутрашња јединица Министарства одбране надлежна за послове традиција израђује годишње планове учешћа припадника организационих целина Министарства одбране и Војске Србије. Одабир историјских догађаја врши се на основу процене њиховог историјског значаја, уз поштовање претходно успостављених традиција којима се чува сећање на те догађаје.

Члан 11.

Годишњице обележавања историјских догађаја ослободилачких ратова Србије, међународних активности посвећених очувању сећања на жртве оружаних сукоба у прошлости и годишњице обележавања смрти српских владара, војсковођа и значајних историјских личности могу бити јубиларне и редовне. Јубиларна годишњица историјског догађаја из става 1. овог члана обележава се сваке десете године од датума када се догодио одређен историјски догађај. Редовна годишњица историјског догађаја из става 1. овог члана обележава се сваке године, осим када је јубиларна годишњица.

Члан 12.

Приликом обележавања јубиларних и редовних годишњица из члана 11. овог правилника припадници организационих целина Министарства одбране и Војске Србије полажу венце и цвеће на спомен-обележја посвећена одређеном догађају у складу са Правилном службе Војске Србије.

ОДНОС ПРЕМА ВОЈНИМ ВЕТЕРАНИМА

Члан 19.

Однос према војним ветеранима огледа се кроз прославу Дана војних ветерана; позивање војних ветерана на прославе војних празника; прописивање симбола и обележја војних ветерана; доделу признања војним ветеранима и организовање присуства на комеморативним скуповима и сахранама војних ветерана.

Дан војних ветерана

Члан 20.

Дан војних ветерана представља војни празник који се, у складу са законом којим се уређује служба у Војсци Србије, на предлог унутрашње јединице Министарства одбране надлежне за послове традиција, одређује одлуком из надлежности председника Републике.

Активности поводом прославе Дана војних ветерана су:

- организација пријема војних ветерана;
- уручење признања;
- реализација централне свечаности;
- одржавање централне комеморативне церемоније полагања венаца крај спомен-обележја страдалих војних ветерана;
- комеморативне свечаности и полагање венаца крај спомен-обележја страдалих војних ветерана у организацији Генералштаба Војске Србије, команди, јединица и установа Војске Србије.

Носиоци активности из става 2. тач. 1), 2) и 5) овог члана су организационе целине Министарства одбране и Војске Србије на чијем нивоу се организују активности.

Носилац активности из става 2. тачка 1) овог члана коју приређује министар одбране и начелник Генералштаба Војске Србије је унутрашња јединица Министарства одбране надлежна за протокол.

Носилац активности из става 2. тач. 3) и 4) овог члана је унутрашња јединица Министарства одбране надлежна за послове традиција.

Симболи и обележја војних ветерана

Члан 21.

Симболи и обележја војних ветерана су застави војних ветерана и значка војних ветерана.

Симболи и обележја из става 1. овог члана представљају идентификацију одређених карактеристика припадника војних ветерана и доприносе индивидуалном осећају припадности колективу војних ветерана.

Застава војних ветерана

Члан 22.

Застава војних ветерана састоји се од: тканине украшене ресама - аверс и реверс, гајтана са две кићанке, копља и навлаке.

Застава војних ветерана приказана је у Прилогу 1. овог правилника који чини његов саставни део.

Члан 23.

Главни део заставе војних ветерана - аверс и реверс, израђен је од дуплог креп-сатена или свиле, у облику квадрата, димензија 900 x 900 mm и са три стране је украшен ресама, дужине 50 mm.

На десној страни главног дела заставе војних ветерана, када је заастава у положају за поздрав, налази се стилизовани приказ Народне заставе Републике Србије.

Друга страна заставе војних ветерана је тамноцрвене боје. На средини заставе налази се стилизовани приказ значке војних ветерана, а испод значке ћириличким словима у боји злата исписан је текст односно слоган: „ВЕРНИ ОТАЏБИНИ СРБИЈИ“.

Члан 24.

Гајтан заставе војних ветерана - са ресама и по једном кићанком на крајевима, израђен је од срме у боји злата, укупне дужине - са кићанкама 2.000 mm и пречника 9 mm. Дужина реса је 50 mm, а пречник кићанке је 45 mm.

Члан 25.

Застава војних ветерана користи се на централним свечаностима приликом:

- 1) прославе Дана Војске Србије;
- 2) прославе Дана војних ветерана;
- 3) одржавања војних парада;
- 4) одржавања дефилеа јединица Војске Србије у којима учествују војни ветерани којима је престала професионална војна служба.

Члан 26.

Застава војних ветерана чува се у унутрашњој јединици Министарства одбране надлежној за послове традиција.

Значка војних ветерана

Члан 27.

Значка војних ветерана представља хералдичку композицију стилизованог венца, са леве стране лаворов, а са десне храстов, у боји злата, који су повезани траком плаве боје на којој је ћириличким словима у боји злата исписан текст: „ВОЈНИ ВЕТЕРАН“. У унутрашњем делу венца налази се ознака припадности Војсци Србије која се насања на лаворов и храстов венац. Испод венца налазе се два укрштена мача у боји злата, а по средини стилизовани приказ бакље чији горњи део се насања на лаворов и храстов венац.

Врпца (заменица) значке војних ветерана је тамноцрвене боје и на средини се налази апликација стилизованог приказа значке војних ветерана.

Кутија за значку војних ветерана односно врпцу (заменицу) је пластифицирана, са плишаном подлогом тамно-црвене боје. На поклопцу кутије је натпис назива значке у боји патинираног сребра.

Значка војних ветерана и врпца (заменица) значке војних ветерана приказане су у Прилогу 2. овог правилника који чини његов саставни део.

Члан 28.

Војни ветерани за време вршења професионалне војне службе значку војних ветерана односно врпцу (заменицу) носе изнад поклопца десног грудног џепа службене и свечане униформе, испред осталих врпци (заменица) војних признања или у истој висини на униформама које немају горње џепове, односно на левом реверу цивилног одела.

Војни ветерани којима је престала професионална војна служба значку војних ветерана носе на левом реверу цивилног одела.

Уколико војни ветерани из става 2. овог члана носе униформу у складу са прописом којим се уређују војне униформе и ознаке чинова у Војсци Србије, значку војних ветерана односно врпцу (заменицу) носе у складу са ставом 1. овог члана.

Члан 29.

Заставу војних ветерана и значку војних ветерана, у складу са одобреним финансијским средствима за ту намену, прибавља унутрашња јединица Министарства одбране надлежна за послове традиција под условима, у поступку и на начин уређен прописима о јавним набавкама.

Планирање средстава за набавку значака војних ветерана врши се на основу поднетог захтева лица из члана 2. тачка 2) овог правилника, који се доставља најкасније до 15. септембра текуће године за наредну годину унутрашњој јединици Министарства одбране надлежној за послове традиција.

Додела признања војним ветеранима

Члан 30.

Војним ветеранима могу се доделити посебна признања - војне спомен-меда-

ље и војне споменице у складу са прописом којим се уређују војне спомен-медаље и војне споменице у Министарству одбране и Војсци Србије, као и признања у складу са прописом којим се уређују признања и неновчане награде у Министарству одбране и Војсци Србије.

Начин организовања присуства на комеморативним скуповима и сахрањивања војних ветерана

Члан 31.

Комеморативни скупови поводом смрти војног ветерана, у складу са Правилном службе Војске Србије, организују се на основу одобрења претпостављеног старешине ранга команданта батаљона и вишег, у командама, јединицама и установама Министарства одбране и Војске Србије.

Комеморативни скупови из става 1. овог члана, начелно, обухватају следеће активности:

- 1) обезбеђење озвучења, говорнице и адекватне просторије;
- 2) обезбеђење цветног аранжмана од природног цвећа;
- 3) обезбеђење урамљене фотографије војног ветерана са црном траком;
- 4) дочек и прихват учесника комеморативног скупа и чланова породице војног ветерана;
- 5) обраћање говорника - представника колектива у чијем саставу је био војни ветеран или члана породице војног ветерана.

Професионална војна лица могу присуствовати комеморативном скупу поводом смрти војног ветерана у случајевима када организатор комеморативног скупа није Министарство одбране и Војска Србије, у војној униформи уз сагласност организатора и на основу одобрења старешине из става 1. овог члана.

Члан 32.

Професионална војна лица могу присуствовати сахрани војног ветерана у случајевима када организатор сахране није Министарство одбране и Војска Србије, у војној униформи уз сагласност организатора и на основу одобрења претпостављеног старешине ранга команданта батаљона и вишег.

У случајевима из става 1. овог члана, цвеће за сахрану обезбеђује организациона јединица Министарства одбране односно јединица Војске Србије ранга бригаде и вишег у чијем саставу је војни ветеран био пре престанка службе.

ЧУВАЊЕ УСПОМЕНЕ НА СТРАДАЛЕ ВОЈНЕ ВЕТЕРАНЕ И ПРИПАДНИКЕ ВОЈСКЕ КОЈИ СУ ПОГИНУЛИ У ТОКУ ВРШЕЊА ПРОФЕСИОНАЛНЕ ВОЈНЕ СЛУЖБЕ И ОДНОС ПРЕМА ЊИХОВИМ ПОРОДИЦАМА

Члан 33.

На војним свечаностима, поводом прославе војних празника, одају се почаст страдалим војним ветеранима и припадницима војске који су погинули у току вршења професионалне војне службе.

Члан 34.

Организационе целине Министарства одбране и Војске Србије полажу венце и цвеће на годишњицу смрти или приликом откривања спомен-обележја страдалих војних ветерана и припадника војске који су погинули у току вршења професионалне војне службе, уз претходни договор са њиховом породицом.

Откривање нових спомен-обележја планира се поводом обележавања годишњице смрти страдалих војних ветерана и припадника војске који су погинули у току вршења професионалне војне службе и Дана сећања на stradale у НАТО агресији, као и поводом Дана Војске Србије и Дана војних ветерана.

Члан 35.

Организационе целине Министарства одбране и Војске Србије, у чијој надлежности се налази спомен-обележје, наређењем регулишу време и начин одавања почасти страдалим војним ветеранима и припадницима војске који су погинули у току вршења професионалне војне службе, као и обавезе јединица у вези са одржавањем и уређењем спомен-обележја.

Члан 36.

Организационе целине Министарства одбране и Војске Србије могу покренути поступак за давање имена страдалих војних ветерана и припадника војске који су погинули у току вршења професионалне војне службе војним комплексима и војним објектима, уз претходно прибављено мишљење унутрашње јединице Министарства одбране надлежне за послове традиција.

Одлука о давању имена страдалих војних ветерана и припадника војске који су погинули у току вршења професионалне војне службе војним комплексима, објектима и манифестацијама доноси се у складу са Правилном службе Војске Србије.

Члан 37.

Одржавање културних и спортских манифестација, објављивање монографија, књига и других публикација могу се покренути и организовати у част страдалих војних ветерана и припадника војске који су погинули у току вршења професионалне војне службе, уз претходно прибављено мишљење унутрашње јединице Министарства одбране надлежне за послове традиција.

Члан 38.

Организационе целине Министарства одбране и Војске Србије, поводом прославе Дана Војске Србије и других војних празника и обележавања годишњи-

ПРИЛОГ

ца историјских догађаја ослободилачких ратова Србије, позивају чланове породица страдалих војних ветерана и припадника војске који су погинули у току вршења професионалне војне службе, који су били у њиховом саставу и у саставу команди, јединица и установа, чије традиције вреднују, чувају и развијају.

ИЗГРАДЊА И ЗАШТИТА СПОМЕН-ОБЕЛЕЖЈА У ВОЈНИМ КОМПЛЕКСИМА И ВОЈНИМ ОБЈЕКТИМА

Члан 39.

Изградња и заштита спомен-обележја у војним комплексима и војним објектима врши се у складу са законом којим се уређују ратни меморијали.

Члан 40.

Општи услови за изградњу спомен-обележја у војном комплексу и војном објекту су:

- 1) да историјски догађај или историјска личност у чију се част изграђује спомен-обележје буду научно верификоване историјским чињеницама;
- 2) да је конкретан историјски догађај у складу са тековинама ослободилачких ратова Србије, чије традиције вреднују, чувају и развијају Министарство одбране и Војска Србије;
- 3) да догађај не симболизује губитак територијалног интегритета и суверенитета Републике Србије;
- 4) да се изграђује у част лица из састава војске који су погинули у ослободилачким ратовима Србије, а не лица за која је утврђено да су заступала сепаратистичке и екстремистичке идеје;
- 5) да не вређа национална и верска осећања, јавни интерес или јавни морал;
- 6) да су подаци и текст на спомен-обележју исписани на српском језику, ћириличким писмом.

Члан 41.

Организационе целине Министарства одбране и Војске Србије, предлоге за изградњу односно постављање спомен-обележја, реконструкцију и санацију постојећих спомен-обележја у војном комплексу и војном објекту, са комплетним подацима за изградњу спомен-обележја (споменик, спомен-биста, спомен-плоча и др.), подносе унутрашњој јединици Министарства одбране надлежној за послове традиција, ради прибављања сагласности министра одбране.

Члан 42.

Предлог за изградњу односно постављање спомен-обележја у војном комплексу и војном објекту, као и за њихову реконструкцију и санацију обавезно садржи:

- 1) податке о подносиоцу захтева;
- 2) податке о надлежној јединици која ће бити непосредни носилац вредновања, чувања и развијања војних традиција и заштите спомен-обележја;
- 3) податке о лицу односно догађају у чију част се поставља спомен-обележје;
- 4) опис конкретног догађаја који је у складу са вредновањем, чувањем и развијањем традиција ослободилачких ратова Србије;
- 5) опис спомен-обележја;
- 6) предлог места и локације где се планира изградња спомен-обележја са подацима о катастарској парцели и носиоцу права својине (фотографија);
- 7) предлог текста који ће бити исписан на спомен-обележју;
- 8) аутор идејног пројекта и подаци о аутору - академском уметнику;
- 9) комплетан идејни пројекат, по елементима (материјал од кога се изграђује спомен-обележје и његови елементи и др.);

10) сагласност претпостављене команде на идејни пројекат;

11) предлог начина одржавања спомен-обележја;

12) предлог начина финансирања изградње спомен-обележја у складу са законом који уређује ратне меморијале.

Члан 43.

Када подизање спомен-обележја предлаже Генералштаб Војске Србије, команда оперативног или тактичког нивоа, ради обједињавања ставова и давања сагласности, неопходан је став унутрашње јединице Генералштаба Војске Србије надлежне за људске ресурсе.

Члан 44.

Унутрашња јединица Министарства одбране надлежна за послове традиција, у складу са законом којим се уређују ратни меморијали, води преглед и извештава о спомен-обележјима у Министарству одбране и Војсци Србије. Организационе целине Министарства одбране и Војске Србије чувају спомен-обележја у војном комплексу и војном објекту датом на коришћење Министарству одбране и Војсци Србије и предузимају мере њихове заштите, уз претходно прибављено мишљење унутрашње јединице Министарства одбране надлежне за послове традиција.

Члан 45.

Организационе целине Министарства одбране и Војске Србије у чијем војном комплексу и војном објекту су спомен-обележја која су дата на чување Министарству одбране и Војсци Србије, брину о спомен-обележјима на следећи начин:

- 1) чувају и одржавају спомен-обележје у складу са његовом природом, наменом и значајем и спроводе мере заштите одређене актом надлежног старешине, у складу са законом којим се уређују ратни меморијали и у сарадњи са ресорним министарствима и установама надлежним за заштиту споменика културе Републике Србије;
- 2) извештавају унутрашњу јединицу Министарства одбране надлежну за послове традиција о свим променама насталим у вези са спомен-обележјем;
- 3) обезбеђују услове за научна и стручна истраживања, техничка и друга снимања, као и спровођење мера заштите спомен-обележја;
- 4) обезбеђују услове за доступност спомен-обележја припадницима организационих целина Министарства одбране и Војске Србије и јавности у складу са законима и правилима војне службе.

Члан 46.

Заштита спомен-обележја која се налазе у војном комплексу и војним објектима планира се и спроводи у циљу предузимања мера у вези са редовним одржавањем и уређењем, спречавањем неовлашћене измене, дораде, премештања, замене или уклањања спомен-обележја или његовог дела, као и спровођење мера на обезбеђењу од физичко—хемијске разградње и неовлашћеног отуђења.

Планирање и спровођење мера заштите спомен-обележја врши се у складу са законом којим се уређују ратни меморијали на републичком нивоу и прописима којима се уређују планирање и уређење простора, изградња објеката и заштита животне средине у Министарству одбране и Војсци Србије.

Спровођење мера заштите спомен-обележја из става 1. овог члана обезбеђује организациона целина Мини-старства одбране и Војске Србије из члана 44. став 2. овог правилника.

Члан 47.

Планирање, организовање и предузимање мера на одржавању спомен-обележја врши се на основу акта надлежног старешине, на начин и по поступку уређеним у складу са законом којим се уређују ратни меморијали, правилима војне службе и прописима којима се уређује одржавање непокретних ствари посебне намене у Министарству одбране и Војсци Србије.

За извршење обавеза из става 1. овог члана корисник на годишњем нивоу у текућој години за следећу годину планира финансијска средства за реализацију плана и програма инвестиционог и текућег одржавања за спомен—обележја којим управља, у складу са законом којим се уређују ратни меморијали на републичком нивоу и у оквиру Министарства одбране и Војске Србије.

Члан 48.

Изградњу, премештање, заштиту или уклањање спомен-обележја у војним комплексима и војним објектима организациона целина Министарства одбране и Војске Србије може вршити на основу сагласности министра одбране, уз претходно прибављено мишљење унутрашње јединице Министарства одбране надлежне за послове традиција.

ПРЕЛАЗНА И ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Члан 50.

Даном ступања на снагу овог правилника престају да важе: Одлука о критеријумима за вредновање традиција у Војсци Србије („Службени војни лист”, број 7/07) и Упутство о чувању успомене на погинуле припаднике Војске и односу према њиховим породицама и ратним војним инвалидима оружаних сукоба од 1991. до 1999. године („Службени војни лист”, број 8/08).

Члан 51.

Овај правилник ступа на снагу даном објављивања у „Службеном војном листу”.

Друштвене мреже као ново добро место

ДРАЖ ВИРТУЕЛНОГ ПРИЈАТЕЉСТВА

Према најновијим подацима, друштвене мреже у овом тренутку користи 58,4 одсто светске популације, односно 4,62 милијарде људи широм света. Макар једну од њих користило је 69 одсто оних од 50 до 64 године и чак 40 одсто људи у добу од 65 и више година.

Ставови према старости за људе у том добу важни су колико и старење. Са дужим животним веком повећао се и број старијих који су способни да воде активан живот, и економски и интелектуално, али у неким сегментима друштво, понекад и породица и пријатељи, на њих гледају као на слабу и непродуктивну популацију.

Тако је, између осталог, у складу са многим стереотипима према сениорима, створено уверење да су друштвене мреже превише компликоване за ову демографску групу. Упркос тој уобичајеној заблуди старије генерације су данас на свим платформама друштвених медија.

И пре пандемије, која је знатно проширила коришћење свих онлајн опција, расла је употреба друштвених мрежа у свим старосним групама. Према најновијим подацима, друштвене мреже у овом тренутку користи 58,4 одсто светске популације, односно 4,62 милијарде људи широм света. Макар једну од њих користило је 69 одсто оних од 50 до 64 године и чак 40 одсто људи у добу од 65 и више година.

Уз висок ниво друштвене изолације коју је створила пандемија, технологија је постала спас за многе старије особе у протекле две године. Одричући се личних посета пријатеља, путовања да виде породицу и многих других активности, старији су ипак били у могућности да остану повезани користећи комуникацијску апликацију скајп (Skype) или платформу зум (Zoom), или пак друштвене мреже као што су Фејсбук (Facebook), Инстаграм (Instagram), Јутјуб (YouTube). Наравно, ови алати не могу заменити живи људски контакт, али у многим случајевима пандемија нас је приморала да се ослонимо на технологију и помогла да се затвори дигитални јаз повезан са годинама.

Како истраживања показују, старији су врло спремни да се изборе за ту прилику. Није неочекивано да већина бејби бумера (рођени између 1946. и 1964) буду корисници Фејсбука. Ова друштвена мрежа је најдуже на располагању и има и најстарију структуру корисника - чак 41 проценат оних који га користе старији су од 65 година. Јесте, међутим, донекле изненађење да Јутјуб користи око 60 одсто оних са 56 и више година, те да и Инстаграм,

Хелен Рут Елам, познатија као baddiewinkle, има, скромних 3,8 милиона пратилаца на Инстаграму

„мрежа младих“, има све више присталица међу најстаријима који, испоставило се, такође радо каче своје слике са одмора или дружења са пријатељима. Постоји чак и нови тренд „гранфлуенсера“ – једна таква Инстаграм инфлуенсерка има 94 године и 3,8 милиона пратилаца.

У већини развијених земаља присуство старијих на друштвеним мрежама креће се око глобалног просека - у САД је то 46 одсто оних од 65+, у Шведској 42 одсто, Данској 38, Великој Британији и Белгији по 34 процента, Холандији чак 76 процената. У Јапану је, пак, у једном истраживању 77 одсто старијих рекло да никада не објављује на друштвеним мрежама, док је у Бразилу, Мексику, Кини сасвим другачија ситуација – у овим земљама готово да нема никакве разлике у броју објава младих и старијих.

Када је реч о нашој земљи, број корисника друштвених мрежа се такође непрестано повећава и у јануару 2022. у Србији је било регистровано 4,99 милиона налога на друштвеним мрежама. Према подацима из маја ове године, 89,15 одсто корисника

друштвених мрежа у Србији користи Фејсбук што значи да је на тој мрежи око 56 одсто укупне популације. Што се тиче старосне структуре - 8,8 одсто корисника је у групи 55-64 а око 5,5 процената старије је од 65 година. Јутјуб је скоро изједначен са Фејсбук-ом, а када је реч о Инстаграму, у Србији је у мају 2022. регистровано 3,25 милиона корисника, међу њима 4,9 одсто у групи од 55 до 64 године и 2,5 одсто старијих од 65.

Већина истраживања показује да недостатак личних интеракција јесте примарни (мада не и једини) покретач старијих да користе друштвене мреже, али чак и они који своју децу; унуке или пријатеље виђају лично и често могу од онлајн дружења имати бенефите. Двогодишња студија Универзитета у Ексетеру показала је јасне везе између употребе друштвених мрежа и добробити старијих - 76 одсто испитаника навело је да свакодневно коришћењем Фејсбука и Твитера доживљавају „појачана осећања самокомпетентности“, спремније су се укључивали у друге друштвене активности и имали су знатно побољшано физичко и ментално стање.

Поред повезивања са старим и новим пријатељима, мреже су прилика да се остане у току са актуелним дешавањима јер осећај да сте ван контакта, по страни, пут је до усамљености. Да се поново ужива у учењу, стекну нови хобији и интересовања. И, што је подједнако значајно, да се премости јаз ка млађима. Будућност друштвених медија је међугенерациска зато што омогућава људима да граде односе на заједничким интересовањима, а не на годинама.

Можда је банално, али не и неважно, да друштвене мреже пружају приступ и многим могућностима за уштеду што значи да старији могу да искористе попусте за које иначе не би ни знали. На крају, друштвени медији су углавном забавни. Било да се смејете разним снимцима, играте игрице или се присећате старих успомена, присуство на мрежама је добар начин да се забавите, учите и делите.

Ипак, упркос огромној популарности и утицају на свакодневни живот, неки старији и даље сматрају да је помисао на коришћење друштвених мрежа веома застрашујућа. У том смислу можемо, ако то желе, увек помоћи старијима да предузму прве пробне кораке за приступање интернету и тако допринети борби против тренда усамљености. Јер, мада стално наглашавамо да никада нисте престари за нешто, то је најтачније када сте активни на друштвеним мрежама.

М. Јовановић

Извор: Глас осигураника

Усавршени ракетни систем „огањ” у Војсци Србије – шта је његова највећа предност

УДВОСТРУЧЕН ДОМЕТ

Сасређена ватра на полигону

Артиљеријски систем „огањ” усавршен је у домаћим фабрикама оружја, а највећа предност је краће време реаговања, модернизоване ракете калибра 128 милиметара и домет готово двоструко већи од ранијег – 40 километара. У саставу батерије налази се командно-извиђачко возило, покретна артиљеријска рачунарска станица и шест лансирачких оруђа.

У Војсци Србије обука професионалног састава је свакодневна, а досадашња искуства са усавршеним „огњем” су позитивна. Командно возило, које служи за прикупљање података о циљу, налази се на осматрачници.

„Возило служи за прикупљање извиђачких података о циљу, који се након обраде, шаље у рачунарско одељење на ватрени положај, након чега се формирају елементи за гађање и шаљу се из рачунарског одељења на сама оруђа. Јавља се мање грешака и проблема приликом преноса команде са осматрачнице на ватрени положај”, наводи Аница Мирковић, поручник Војске Србије.

Нови „огањ” настао је модернизацијом вишецевног бацача „М77 Огањ”. Коришћени су најсавременији системи телекомуникације и позиционирања, што је олакшало рад послуге и убрзало дејство на положају и његово напуштање.

„Оруђе је постављено на платформу возила ФАП 2026, повећане мобил-

Наше одбрамбене индустрије дело

ности и проходности. Послужују га командир, нишанција, пунилац, темпирач и возач. Млади треба да се пријаве за неку од тих радних позиција и придруже нам се да би тестирали своје границе и развијали такмичарски дух”, каже Предраг Јаковљевић, командир одељења, водник Војске Србије.

Послужилац на „огњу”, десетар Бошко Павић указује да је његова дужност да помаже нишанцији приликом заузимања елемената и поседана положаја.

„У артиљерији је најбитнији тимски рад, а брзина батерије зависи од сваког појединца. Код нас постоји правило да је батерија брза колико је брз њен најспорији припадник”, додаје Павић.

Систем „огањ” користе артиљеријски дивизиони Копнене војске. Истичу да су породица, част, родољубље, патриотизам, храброст и пожртвовање основне вредности у Војсци Србије.

Припремио **Срђан Димитријевић**
Извор: *PTC*

Слободарске свечаности у врањском крају

ПОЧАСТ НЕУСТРАШИВИМ СРПСКИМ РАТНИЦИМА

После више од пет векова Врање ослобођено од турака 31. јануара 1878. године. На олтару слободе 122 погинула и 229 рањених српских солдата. Одлучујућа дејства генерала Јована Белимарковића и мајора Радомира Путника и Степе Степановића

Венац је положила и делегација УВПС Врања

Још од давне 1093. године, када га први пут у свом чувеном делу „Алексијада“ помиње византијска принцеза, историчарка и књижевница Ана Комнина, Врање је често било на удару моћника, који су писали историју света.

Хроничари су у писаним траговима својевремено назначили да је врањски крај под турском окупационом чизмом трпео чак 422 године, два месеца и 17 дана. Слободу је 31. јануара 1878. године дочекало више од осам хиљада грађана Врања и околине. Ослобођење Врања представљало је једну од завршних етапа ослобођења Србије од Турака. Борбе за ослобођење Врања почеле су 25. јануара. Завршиле су се у зору 31. јануара, када је српска војска на челу са мајором Радомиром Путником ушла у Врање. Према историјским подацима, две победе биле су пресудне за улазак у Врање и његово ослобађање. Реч је о војним тријумфима на вису Чаврљуга код Врања и у селу Ранутовац.

Пригодним манифестацијама грађани Врања 31. јануара прославили су 147. годишњицу ослобођења од вишевековног турског ропства. У касарни „Први пешадијски пук књаза Милоша Великог“ у Врање 31. јануара обележени су Дан и слава Четврте бригаде Копнене војске.

Академику највише признање

Поводом Дана ослобођења од Турака, градоначелник Врања др Слободан Миленковић и председница локалног парламента Зорица Јовић уручили су јавна признања успешним колективима и заслужним појединцима. Специјално јавно при-

УЧЕШЋЕ ВОЈНИХ ПЕНЗИОНЕРА

Свечана прослава Дана града пред мноштвом грађана и постројеном јединицом 4. бригаде одржана је испред споменика „Чика Мита“. После интонирања химне „Боже правде“ и верског обреда црквених великодостојника грађанству се обратио и градоначелник Врања.

Делегација Општинског одбора УВПС Врање, у саставу Стојан Миленковић и Воја Младеновић са председником Радошем Павловићем на челу положила је венац.

Након прославе Одбор је са још неколицином чланова Удружења запутио се у касарну „Књаз Милош Велики“, где је 4. бригада у војничком ресторану организовала војничку свечаност и угостила званице и посетиоце.

С. Ђ.

знање „31. јануар“ и новчану награду од 100.000 динара добио је академик у области здравства проф. др Јован Хаџи Ђокић из Београда.

Диплома јавног признања „31. јануар“ припала је Канцеларији за дуално образовање и национални оквир квалификација Владе Србије, Јавној установи Позориште „Бора Станковић“ и Удружењу грађана македонске националне мањине „Гоце Делчев“ у Врању. Лауреати највишег грађанског признања су и власник и директор Радио-телевизије Врање Зоран Величковић, као и новинар и публицист из Алек-

сандар Станојевић из Ниша.

Врховна војна команда Кнежевине Србије препустила је бригадном генералу Јовану Белимарковићу да сам одлучи да ли ће кренути у напад на Врање. Под командом генерала Јована Белимарковића у Врање су победоносно ушле трупе Шумадијског корпуса, који су чинили војници и старешине из Београда, Крагујевца, Смедерева и Рудника. Српска армада имала је седам хиљада војника под оружјем, ескадрон коњице и 22 топа. Турску војску предводио је генерал Асаф Паша, који је имао на располагању десет хиљада бојовника. Генерал Јован Белимарковић издао је наређење да се формира јуришна група под командом мајора Радомира Путника.

У борби за ослобођење врањског краја од Турака нарочито су се истакле војводе српске војске Степа Степановић и Радомир Путник. После петодневних борби, слободу у Врању дочекало је више од осам хиљада људи. Слобода је скупо плаћена: погинула су 122 српска војника. Рањено је 229 српских солдата. Живот је изгубило и 630 турских бојовника. Турци су почели да се повлаче 31. јануара ноћу.

У зору 31. јануара 1878. године српска војска ушла је у Врање, са мајором Радомиром Путником на челу. Док је Врање славilo, јуришна група Шумадијског корпуса под командом мајора Радомира Путника кренула је у потеру за турском армодом према Бујановцу и Прешеву. Бујановац је ослобођен 1. фебруара, а Прешево, Трговиште и села поред реке Пчиње дан касније. Врањска Бања ослобођена је 30. јануара 1878. године.

Стражу чува „Чика Мита“

Након потписивања мировног споразума на крају Руско-турског рата 3. марта 1878. године, Врање је требало да постане део Кнежевине Бугарске. Међутим, грађани Врања писали су кнезу Милану Обреновићу и тражили да Врање остане под српском влашћу.

На Тргу Републике, у центру града, 1903. године подигнут је споменик ослободиоцима Врања од Турака познат као „Чика Мита“. Врањанци су донације за подизање споменика почели да прикупљају 1900. године. Генерал Белимарковић приложио је тадашњих две хиљаде динара. Споменик је дело београдског вајара Симеона Роксандића.

Колико је познато, „Чика Мита“ није посвећен било ком конкретном човеку. Споменик представља српског војника, не зна се ко му је дао име. Бугарски окупатори су споменик рушили два пута, али је обновљан. У току Другог светског рата Бугари су га чак ланцима везали за тенк и порушили га. Тада је „Чика Мити“ полумљена лева рука у којој је држао пушку.

Врањанци су оставили споменик тако да подсећа на бугарске злочине. Дакле, споменик „Чика Мита“ подигнут је као подсетник на злочине и у част онима који су се изборили да прекину више од пет векова дуго ропство под Турцима.

Поносе се Врањанци и Првим пешадијским пуком кнеза Милоша Великог, који је учествовао у пет ратова. Славни пук је формиран 1897. године. Постојао је више од 50 година. Расформиран је 1941. године, након напада Немачке на Југославију.

В. П.

Углед Србије гради се и спољнополитичким средствима (2)

МОЋ ДИПЛОМАТИЈЕ

Политика експанзије и доминације Запада има дугу историју и фазе од периода колонијализма и неоколонијализма до стратегије ширења НАТО-а на Исток и „обојених револуција“. Све је већи број аналитичара и на Западу који савремену политику доминације и експанзије Запада, са САД на челу, везују за само биће неолиберлног мултинационалног корпоративног система и НАТО-а као челичну песницу тог система.

Наша дипломатија треба да посвети велику пажњу организованом изучавању текућих глобалних и европских трендова, сагледавању њихових последице по Србију, њен међународни положај и заштиту њених виталних интереса. Дипломатија није само извештавање и анализа онога што се догодило, иако је и то неопходно. Дипломатија се све више мора концентрисати на предвиђање будућег развоја што би омогућило Србији да држи корак са новим трендовима, с новим распоредом моћи на европском и глобалном плану - да на тој основи води активну и превентивну спољну политику. Нова партнерства и пријатељства треба градити уз истовремено даље јачање проверених стратешких партнерстава, савезништва. У окретању ка будућности, у грађењу визије развоја, историјска искуства су најсигурнији оријентир. Жеље за модерним развојем, страним инвестицијама и економско-социјалним напретком не би смеле да нас омаме, наведу на самопотцењивање или потискивање историјских искустава.

Предстоји ли Западу „унутрашња експанзија“

Политика експанзије и доминације Запада има дугу историју и фазе од периода колонијализма и неоколонијализма до стратегије ширења НАТО-а на Исток и „обојених револуција“. Све је већи број аналитичара и на Западу који савремену политику доминације и експанзије Запада, са САД на челу, везују за само биће неолиберлног мултинационалног корпоративног система и НАТО-а као челичну песницу тог система. У том смислу, и савремене ратове, били директни или „проху“ виде као борбу за очување неолибералног система који је тешко замислив без непрекидне експанзије.

Како се са конституисањем мултиполарног светског поретка простор за политику доминације и експанзије сужава, то не значи да ће се носиоци мултинационалног корпоративног капитала одређи система или да имају снаге и воље да га суштински промене. Козметика коју нуди Светски економски форум (WEF) показује се као неадекватан одговор на суштинске изазове. „Прилагођавање“ би, могло ићи, на једној страни, настављањем освајачких ратова, без обзира на смањене изгледе да задовоље све потребе система, а на другој страни, јачањем праксе „унутрашње експанзије“ интереса јачих на рачун слабијих, у оквиру Запада. То, дакако, није посве нова појава, али би нови глобални трендови, могли повећати њене размере, све до новог „квалитета“ односа у постојећим групацијама и интеграцијама. Европа је у

ПИШЕ:
Живадин Јовановић,
председник Београдског форума
за свет равноправних

новије време већ показала своју „спремност“ да америчке интересе стави испред својих сопствених: увела је америчке санкције Русији, одрекла се руског тржишта, јефтинији руски гас је заменила скупљим америчким, ко год да је минирао северне токове 1 и 2, Европа је то прихватила као божји суд. Све у свему, Европа је пред рецесијом, док САД бележи раст БДП од 2,7%.

Тајно прислушкивање

Африка није вољна да одступи од своје девизе „Африка Африканцима“, нити да се поново спушта низ неоколонијално „западно уже“. Нова конфигурација глобалних односа охрабрила је процесе економске, финансијске и политичке суверенизације, потискивања бивших колонијалних сила и оријентацију на партнере из БРИКС-а, првенствено на Русију и Кину које немају освајачку ни колонијалну историју.

Узмимо случај од пре четири године који је био светска вест. Велика Британија и САД су 2021. године изbacиле Француску из закљученог посла са Аустралијом о испоруци подморница на нуклеарни погон, вредног око 31 милијарде САД долара! Или, недавно обновљена јавна претензија новог америчког председника Доналда Трампа да САД желе да купе Гренланд, од Данске, Панамски канал, од Панаме, или да Канада треба да буде 51. држава САД!

Или пример, који није доступан јавности. Шефови две пријатељске државе политичког Запада телефоном су разговарали помињући и скорији сусрет на потписивању уговора вредног од више милијар-

ди долара. Посао је, ипак, отишао трећој земљи. Није помогло ни то што се шифре у мобилним телефонима оба саговорника мењају свакодневно по више пута. Уосталом, тајно прислушкивање на врху међу чланицама НАТО, већ дуго није тајна!

„Технологија тајног прислушкивања већ је толико распрострањена да никаква шифровања не гарантују тајност. Важније поруке међу шефовима држава и влада, поново, све чешће преносе високорангирани курири-политичари, и то, углавном, усмено“ — рекао ми је добро обавештен пријатељ из из утицајне европске земље, још далеке 1995. године.

Дипломатија без непријатеља

Југословенска дипломатија је, након пуча 5. октобра 2000. оценила да СРЈ, након „демократских промена“ више нема непријатеља, па ни тајни. Елем, у СМИП-у су укинута спољно-обавештајна служба (СИД), Група за анализу и планирање (ГАП) и шифровано комуницирање са ДКП. Руководи се догмом дисконтинуитета, спроведено је масовно протеривање професионалних дипломата који су етикетирани као „припадници бившег режима“ а извршен је стихијни пријем неприпремљених, нестручних људи, припадника „Отпора“, ГС и других чланица ДОС-а.

Шта је могао бити резултат него: нестручност, волунтаризам, а код проређених кадрова из претходног периода - несигурност, летаргија и страх. У збиру — номинална дипломатија, у којој је припадност и покорност ДОС-у био једина мера „квалитета“. За шефове ДКП именовани су појединци недоличних особина као што су склоност алкохолизму, егзобиционизму, никада није било више одбијених захтева за агремене што је речит и врло скуп показатељ несхватања улоге и значаја дипломатије. Тек ће касније, неке нове поставе у „штафетној трци“ на „европској“ и „демократској стази“, почети да схватају да је дипломатија захтевна професија, па ће - што спроведећи судске одлуке о радним споровима, што због „накнадне памети“ - враћати део протераних професионалних дипломата и обнови рад Дипломатске академије.

Годину-две након „демократских промена“ 5. октобра 2000., на улици сретнем, нешто млађег колегу, ретко способног дипломату. Течно говори више страних језика, био је и на дужности шефа нашег ДКП у земљи чланице Г-7. Питам га, колегијално, у ком сектору (Министарства) ради, а он се чуди што још нисам чуо да је дао отказ у СМИП-у: - „Тамо више немам шта, нити с ким да радим“ — објаснио је.

ДОС-овској власти професионална дипломатија била је баласт, сметња.

Дипломатија независне земље која брани националне и државне интересе руководећи се универзалним принципима, не само да је ДОС-овском окружењу била непотребна, већ је била сметња, препрека да раде, без ограничења било каквим принципима, онако како одговара онима којима дугују за своје устоличење. За такву власт интереси и директиве оних који су је устолочили – били су једини су принцип. Професионализам је био вишак, а позивање на професију – ризик и провокација. Међу „преживелима“ од чистке ДОС-а појединци су у кулоарима говорили да су закључили да је боље да глуме незналице него да ризикују подозрење и прогон нових ДОС-овских шефова.

Потцењивање историје

Дипломатија је синоним сталних формалних и неформалних преговора о питањима односа Србије са другим земљама и међународним организацијама, различитог значаја. Дobar дипломата је, по правилу, добар преговарач. Пре преговора дипломата се припрема, проучава предмет преговора, особине преговарача-партнера. Не истрчава, концентрисан је и одмерен. Не служи се неистином, али не истрчава „испред руде“, наступа постепено, зависно од позитивних или негативних реакција преговарача. Не повређује достојанство партнера, не затвара врата за настављање преговора чак ни када су ставови веома удаљени, или тешко помирљиви. Увек води рачуна о сопственом и достојанству земље и народа које представља.

Лично, увек током каријере и преговора о различитим питањима и на различитим нивоима, руководио сам се принципом да су други партнери (земље) потребни Србији само онолико колико показују да је Србија потребна другима. Реципроцитет је у међународним односима, дакле, правило над правилима, док се, и ако се икада, не појави, ново, боље. Притом, реципроцитет се не мора ограничавати увек на истом колосеку, сегменту односа, може бити асиметричан, али се не сме ни прешироко тумачити јер може лако склизнути у једнострану уступак. А искуство, историја показује – после једног уступка апетити партнера, по правилу расту, неретко геометријском прогресијом која, у збиру, угрожава равноправност.

У фази спровођења комплексних споразума и договора чије спровођење, по природи ствари, захтева више времена, чинидби и противчинидби, обавезе страна се, споразумом или анексима, распоређују по усаглашеном календару. Није упутно превелико ослањање на обећања партнера или посредника, колико је неопходно инсистирање на стриктном паралелном извршавању обавеза сваке стране. Из многих случајева у новијој историји знамо да су други злоупотребљавали наш конструктивни однос, одговорност према прихваћеним обавезама, предвидивост и ефикасност, тако што су своје јасне обавезе извршавали касно, половишно или их уопште нису извршили (Резолуција УН 1244, Бриселски споразум о ЗСО и друго).

Конструктивне нејасноће

Преговори се, пре или касније, завршавају заједничким документом – споразумом, уговором, сагласношћу, меморандумом, засисно од предмета преговора, области односа, проблема. У сложеним случајевима, у преговорима, се јавља посредник, давалац добрих услуга, неко ко олакшава дијалог или преговоре. Обично су то утицајније земље, велике силе, или њихове интеграције. У настојању да што пре преговоре окончају успешно, посредници су склони да у завршне документе уносе нејасне, непрецизне формулације, ставове, одредбе у дипломатској пракси познате као конструктивне нејасноће (Constructive ambiguities). Таква пракса носи велике опасности за слабију страну у преговорима у каквој се често налазила СРЈ у периоду санкција и изолације. Нејасне одредбе помажу посредницима да се у краћем року овенчају славом успешних брокера, без ризика по своје интересе. Оне су свесне да ће намерно унете нејасноће довести до спорова страна, а да ће посредници бити у позицији да дају своје тумачење, односно, да „пресуђују“ која је страна у праву, односно, шта је смисао нејасне одредбе. То тумачење је увек у интересу посредника, а то је, по правилу, његов геополитички интерес. И обраћање незадовољне стране судским инстанцама или арбитражи, ретко када ће изменити став посредника. Зато треба тежити да се конструктивне нејасноће избегну, или смање на најмању могућу меру. У документу Ахтисари-Черномирдин-Милошевић од 3.

јуна 1999. таква одредба је на пример она у којој се каже да ће се након повлачења југословенских оружаних снага са КиМ дозволити враћање „договорених контингента ВЈ и полиције Србије, стотине, не хиљаде“. Једна су тумачења да то значи највише 999 војника и полицајаца, друга, која полазе од природе енглеског језика, 1999. У целој ствари, најгоре је то што НАТО 25 година не прихвата враћање на КиМ било којег броја војника и полицајаца Србије. Образложења за одбојност су различита, али је, по мом мишљењу, за Запад тешко прихватљиво распоређивање и једног војника Србије јер је војник симбол суверенитета и територијалног интегритета. Па када је, уз то, предвиђено и њихово распоређивање на важније међународне граничне прелазе, тек то им није прихватљиво. А зашто су онда уопште унели такве ставове у договор, потом и у резолуцију СБ УН 1244? Вероватно, да би бар на папиру показали фер однос, да би појачали прихватљивост, иако највероватније, ни у старту није постојала намера да се договорено спроведе у доброј вери.

Чување извора

О питању за које је заинтересован дипломата прибавља информације, по правилу, из више поузданих извора (укрштање информација) и на основу тога изводи своје оцене, меру релевантности за интересе своје земље. Закључивање само на основу једног извора, осим ако је извор високи званичник, или директни учесник догађаја, носи ризике субјективизма, једностраности. Идентитет извора се чува од непозваних. Одређене информације се могу размењивати са блиским колегама у дипломатском кору, под условом, да то не наноси штету нашим или интересима пријатељских земаља, нити открива идентитет извора.

Професионални дипломата, британски дипломата и аутор с почетка 20. века, Ернест Масон Сато (Ernest Mason Satow: Satow's Diplomatic Practice, прво издање, Лондон, 1917., обновљено: Ајвор Робертс, Оксфорд универзитетска штампа, Лондон, 2023) у свом класичном делу о дипломатији „Сатова дипломатска пракса“, бележи, поред осталог, да је добијао више и корисније информације када је пажљиво слушао, него када би саговорни-

Вештина преговарања у дипломатији игра веома значајну улогу

Седиште Уједињених нација је место где се укрштају дипломатске иницијативе

ке запиткивао. Не мали број људи, укључујући и добро обавештене, има потребу да говори, можда, и зато да ојача утисак о својој важности.

Добар дипломата односе с другим колегама и представницима земље пријема гради постепено. Не жури да импресионира саговорника. Наступа достојанствено, али „ниским профилом“, не размеће се својим образовањем, титулама, знањем, везама, утицајем. Не гради односе приступом од данас до сутра. Препушта да време и различите ситуације открију особине, способности и домаћаје колега и партнера. Односи поверења и сарадње не граде се напречац, када искрсне потреба, али се чувају и кад конкретна потреба престане.

Добар дипломата не обећава олако, али води рачуна да обећање изврши на време.

У свему професионалац

Дипломата треба да има добро домаће, породично васпитање, да поштује високе норме морала, личног и националног достојанства, да зна да принципи поштовања других људи, немешања у личне и породичне односе других, у дипломатији и међународним односима имају још већи значај него у свакодневном животу. Дипломата-професионалац добро познаје историју и уважава утицај историјских искустава у међународним односима. Површно, скоројевишки прилази, потцењивање историјских искустава увек су штетни, али нигде толико као у дипломатији и спољној политици. Дипломата поседује способност за препознавање корена, узрока проблема или појаве. Једино са таквом способношћу и таквим приступом дипломата може допринети праведним, уравнотеженим и одрживим решењима. Блоковским прилазима, предубеђењима, опортунизмом, или „алиби“ методама не може се доћи до праведних и одрживих решења за било који проблем.

Сукоб у Украјини носи озбиљну опасност од „преливања“ на шири евроазијски простор. Пада у очи да се, чак и у Србији, ретко говори о узроцима и коренима тог сукоба који се, по мом мишљењу налазе у стратегији ширења НАТО на Исток, у грубом кршењу договора из времена уједињења две Немачке, у безобзирном гажењу принципа једнаке безбедности за све народе и државе, као и у масовном угрожавању опстанка руског народа у

Украјини. Као да је нормално да лидери Немачке – Меркелова и Француске – Макрон лажу кад потписују Минск 1 и 2 да би купили време за наоружавање Украјине!? Као да смо заборавили погром Руса у Одеси маја 2014. године и спаљивање живих људи у Синдикалном дому!?

Свако праведно и одрживо решење захтева поштовање чињеница, напор да се сагледају и отклоне корени проблема и примену истих стандарда.

Косметски чвор

Сећамо се крилатице с краја 90-их година прошлог века да је „Косово демократско питање“ које ће се решити демократизацијом Србије!? Октобра 2000. уз свеобухватну „помоћ“ водећих чланица НАТО и ЕУ, збачен је „ауторитарни режим“ и устоличена „демократска власт“ ДОС-а. Да ли је, после тога, однос НАТО и ЕУ по питању Косова и Метохије промењен? Да, јесте! НАТО и ЕУ су Србију огољено третирали као вазала, директно се мешајући у све области политике, спољне политике, одбране, чак и у персонални састав владе.

Од „демократске владе“ Србије састављене по жељи Запада, у погледу КиМ захтевано је много више него што је захтевано од „ауторитарног режима“ Слободана Милошевића у документу Ахтисари–Черномирдин-Милошевић од 3. јуна 1999. и у резолуцији СБ УН 1244 од 10. јуна 1999. Захтеви да Србија призна отимање државне територије и успостављање још једне албанске државе поред Албаније, да се одрекне Устава, међународног права и резолуције СБ УН 1244 су ескалирали, из године у годину, све до тзв. Шолц-Макроновог плана. Улога тог плана је да криминалну творевину насталу најгрубљим кршењем Повеље УН, „опере“ од криминалног порекла и уведе у међународно-правни поредак заснован на Повељи УН – уз сагласност и сарадњу Србије!

Корен проблема на Косову и Метохији налази се у албанском сепаратизму и тероризму и вишедценијској подршци Немачке, Велике Британије и САД отцепљењу те покрајине од Србије. Корен проблема препознат је и у више резолуција СБ УН које, поред осталог, садрже и позив свим чланицама УН да прекину финансирање, наоружавање и обуку припадника терористичких формација (ОВК). Зато Србија и српска дипломатија данас морају

истрајавати на принципијелном ставу да се питање статуса покрајине КиМ мора и може решавати само на основу и у оквиру резолуције СБ УН 1244 која реafirмише право СРЈ, односно, Србије као правне наследнице, на суверенитет и територијални интегритет, а за КиМ предвиђа једино широка аутономија, у оквиру СРЈ, односно, Србије.

Косово и Метохија – пет захтева за активну позицију Србије

Када је реч о легитимним захтевима Србије основни и најважнији треба да буде – извршење свих неизвршених обавеза утврђених резолуцијом СБ УН 1244 (1999). Такав захтев заснива се на чињеници да је резолуција СБ УН међународно-правни општеобавезујући акт императивног карактера и највише правне снаге у систему међународног права, односно, да никакав други акт другог органа, организације или субјекта не може дерогирати правну снагу одлуке СБ УН. Конкретније, потребно је:

Прво, да се реafirмише поштовање суверенитета и територијалног интегритета Србије и статуса Косова и Метохије као широке аутономије у оквиру Србије, привремено под мандатом СБ УН;

Друго, да УНМИК и КФОР, као вршиоци мандата СБ УН, осигурају једнаку безбедност, слободу кретања и поштовање других основних људских права преосталих Срба на КиМ, у складу са резолуцијом СБ УН 1244;

Треће, да се обезбеди слободан, безбедан и достојанствен повратак око 250.000 протераних Срба и других неалбанаца у њихове домове и на њихова имања у Покрајини, на исти начин како је раније обезбеђен повратак припадника албанске националне мањине. Однос тзв. међународне заједнице према овом захтеву треба третирали као показатељ суштинског односа према целој српској нацији на Балкану и према Србији као држави а не као према неком споредном, изведеном питању;

Четврто, да се спроведе одлука садржана у рез. СБ УН 1244 о распоређивању договорених контингента војске и полиције Србије на КиМ, укључујући, на важније међународне граничне прелазе; и

Пето, да се пониште сви акти, мере, документа и промене који су супротни резолуцији СБ УН 1244 и изврши реституција у целини (Restitutio in integrum, sine tunc) на стању пре једностраног илегалног отцепљења тзв. Косова 2008. године. Српска дипломатија треба да изради прецизан преглед таквих аката, мера, докумената и других противправних промена и да их, уз широко претходно сондирање подршке, званично уручи ГС УН и циркулише као званични документ УН. Израда таквог документа је у складу са Повељом УН, резолуцијом СБ УН 1244, местом и улогом СБ УН у решавању свих питања у вези са КиМ, на једној, као и са принципијелном одбраном суверенитета и територијалног интегритета Србије, са Одлуком Владе Србије од 14. фебруара 2008. о поништавању илегалне једностране независности, као и са одлукама усвојеним на посебној седници Владе Србије одржаној 14. септембра 2024. године, на другој страни.

(Крај)

Русија пажљиво прати како Сједињене Државе припремају своју јавност за нову светску трку у наоружавању, јер се Пентагон брине да ли се плутонијум из бојевих глава америчких нуклеарних бомби убајатио од старости, због чега мора да га тестира у пробним експлозијама.

Да није реч о шали указује анализа руске агенције РИА Новости под насловом: „САД се спремају за спровођење забрањених тестова: Пентагон припрема детонацију плутонијума у пустињи Неваде“. У њој се подсећа да је амерички председник Доналд Трамп као један од својих главних циљева навео модернизацију „нуклеарне тријаде САД“. Овај термин се односи на три начина извођења нуклеарних удара: балистичким ракетама с копна, подморницама из мора и из ваздуха стратешким бомбардерима.

Извештај НГПР-а не каже који ће се конкретни тестови одржати на пролеће. Није познато да ли ће нуклеарна реакција бити поткритична, односно, у суштини, симулација. Или ће Американци „ударити“ као прави „одрасли људи“. У сваком случају, тест експлозије ће дефинитивно бити демонстрација силе. У свету где Русија користи „орешник“ против непријатељских војних циљева, Северна Кореја редовно лансира балистичке ракете, а Кина усваја хиперсоничне ударне системе, САД почињу да личе на „сиромашног рођака“. Њихова нуклеарна тријада настала је током Хладног рата и на много начина је застарела - наводи Андреј Коц у прилогу РИА Новости.

Нуклеарну пробу први је најавио амерички јавни сервис НГПР (NPR Национални јавни радио) у репортажи новинара Џефа Брумела који је боравио у супертајном објекту Главна подземна лабораторија за субкритичко експериментисање (PULSE). Реч је о комплексу изграђеном за извођење нуклеарних проба дубоко испод тла пустиње Неваде шездесетих година 20. века. Наиме, када је 10. октобра 1963. ступио на снагу споразум СССР и САД о забрани нуклеарних тестова у атмосфери, свемиру и под водом, образложен бригом за животну средину, хладноратовске силе су наставиле пробе у подземљу. Технички посматрано њихове тврдње о еколошким мотивима су тачне: последице нуклеарних експлозија дубоко у тлу неупоредиво су слабије од оних на површини, јер се ударни талас шири на малом простору ограниченом шупљином дубоког окна за тестирање. Мотиви су, ипак, били другачији. Хладноратовски стратеги су схватили да међусобно масовно убијање становништва и уништавање добара не доноси аутоматски победу и почео је да се тражи начин да се нуклеарним пројектиlima униште дубоко укопани објекти и штабови противника претварањем ударног таласа атомске експлозије у разорни сеизмички талас - земљотрес.

Последње такве пробе СССР је извео 1990. а САД 1992. од када није примећено копање јама за тестове, а НГПР је у репортажи објављеној првих дана фебруара открио да се у пустињи Неваде управо копа окно за нуклеарну пробу у коме ће на пролеће бити изведена „мала експлозија плутонијума“ у циљу изучавања процеса његовог „старења“, а најавио је и изградњу још два подземна полигона. Ове информације дала је Национална админи-

Русија упозорава да је проба најављена у Невади тест старости плутонијума и нуклеарног наоружања Вашингтона

АМЕРИКУ БРИНУ БАЈАТЕ АТОМСКЕ БОМБЕ

Арсенал САД треба да ажурира и оживи ако желимо да се ефикасно носимо са озбиљним претњама Кине, Русије и других противника

Подземно тестирање нуклеарна бомбе може да се отме у контроли као у Невади 1971. Године

страција за нуклеарну безбедност САД (NNSA) чији је задатак да „одржава америчке нуклеарне залихе“.

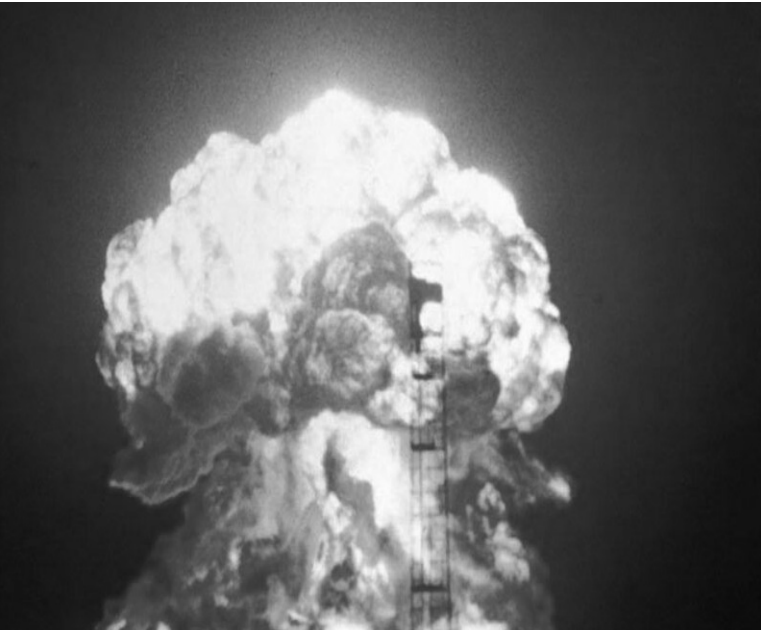
Она управља постројењем у Невади до кога се стиже дугом возњом рударским лифтом дубоко испод исушеног корита језера са мноштвом кратера насталих током хладноратовских подземних нуклеарних проба. Лифт вози до огромних тунела на чијим зидовима стоје енергетски и комуникациони каблови уз цевоводе за воду и ваздух. Ти ходници повезују лабораторије за испитивање нуклеарног оружја у којима је у току монтажа нових уређаја.

Плутонијум чини срж америчког нуклеарног оружја. Велики део је направљен пре много деценија и стари. „Тренутно су најстарији узорци плутонијума стари око 80 година“, каже Иван Отеро, научник за

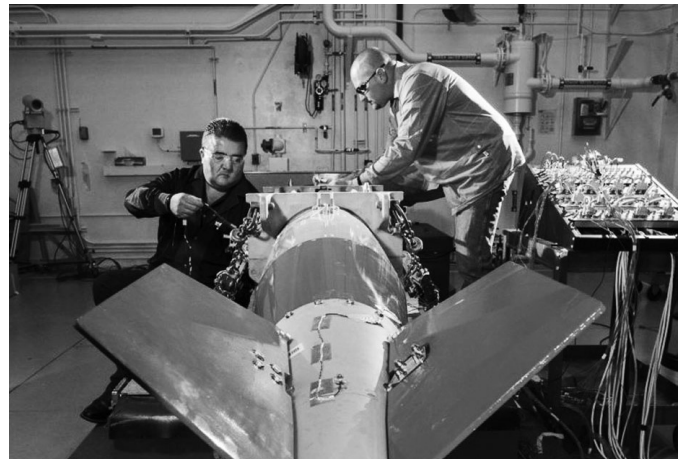
РИЗИК РАСТЕ

Директор пројекта нуклеарних информација у Федерацији америчких научника Ханс Кристенсен упозорава да прича о нуклеарној проби у Невади носи значајан ризик у времену када „Русија дизајнира нуклеарно оружје за напад на сателите и уништавање морских лука, Кина драматично проширује нуклеарни арсенал, а САД пролазе кроз велику модернизацију својих нуклеарних бојевих глава. Након година опадања нуклеарних залиха, изгледа да је свет спреман да почне да повећава број и врсте овог оружја“.

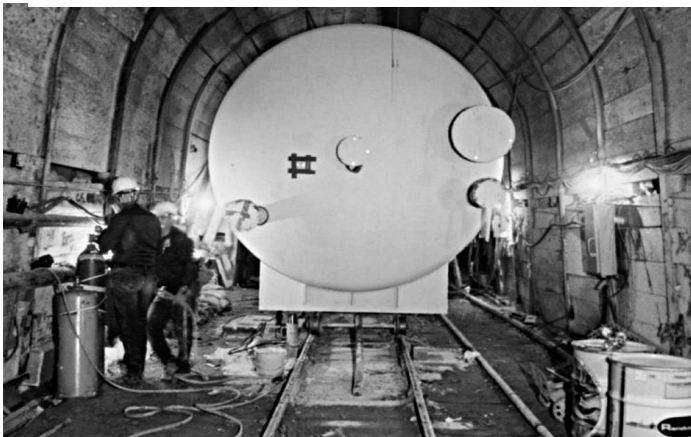
нуклеарно оружје у Националној лабораторији Лоренс Ливермор. Како плутонијум стари, он се радиоактивно распада, ослобађајући атоме хелијума. Ти атоми могу формирати мехуриће и оштетити структу-

Призор са једне од ранијих проба

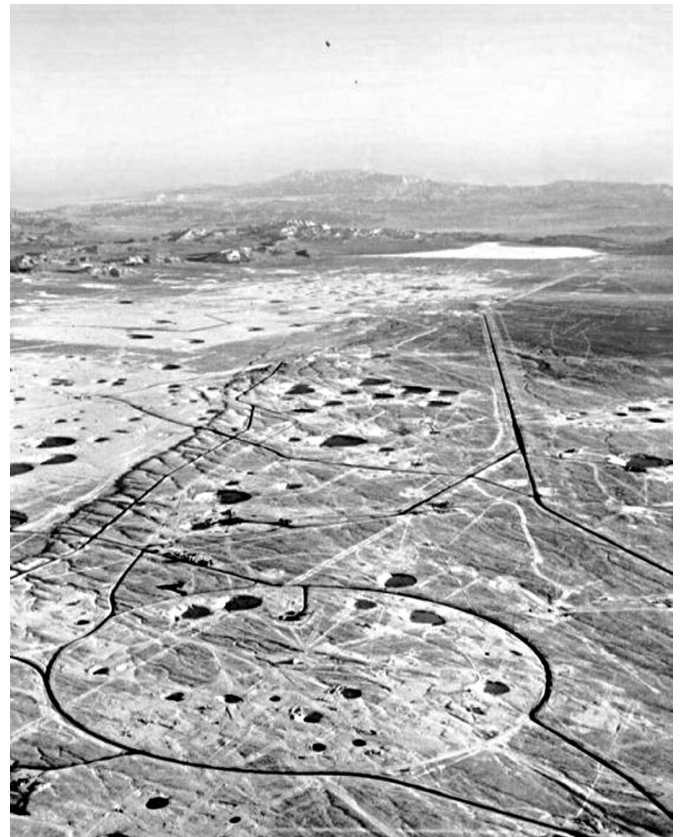
Сервисирање нуклеарних пројектила

Нуклеарна бомба у подземном тунелу за тестирање

Ходник подземног нуклеарног полигона

Полигон у Невади са огромним кратерима насталим током нуклеарних проба

ру метала плутонијума. „Морамо да знамо да ли межурићи хелијума или оштећење решетке имају значајан утицај на реакцију материјала“, каже он. Скорпиус, уређај вредан две милијарде долара, показује како веома мале количине таквог плутонијума реагују када експлодирају... Поред решавања питања старења, тестови ће помоћи у новим надоградњама и модификацијама постојећег нуклеарног оружја - наводи се у репортажи Џефа Брумфила из НПЦ.

Причу о детонирању плутонијума да би се утврдило да ли се убајатио због балончића хелијума он је повезао са задатком који је за агенцију ННСА пројектовала агенда за америчку владу „Пројекат 2025: Мандат за вођство“ утицајне Херитиџ фондације.

У одељку „Нове политике: ННСА“ пише: „Нуклеарни арсенал САД треба да се ажу-

рира и оживи ако желимо да се ефикасно носимо са претњама Кине, Русије и других противника. Као полуаутономна агенција, ННСА има примарну одговорност за истраживање и пројектовање нових нуклеарних бојевих глава и за осигурање да постојећи нуклеарни арсенал и даље буде моћан“.

Исте идеје пласирао је у јулу 2024. Трампов бивши саветник за националну безбедност, Роберт О'Брајен у часопису „Форин аферс“, који се често назива „гласилом дубоке државе“.

- Нуклеарна тријада је постала важнија последњих година откако су Кина и Русија модернизовали своје нуклеарне арсенале. Кина је удвостручила величину свог арсенала од 2020. године: масовно, необјашњиво и неоправдано проширење. САД морају да задрже техничку и бројчану супериорност над комбинованим кине-

ским и руским нуклеарним залихама. Да би то урадио, Вашингтон мора да тестира ново нуклеарно оружје на поузданост и безбедност у стварном свету по први пут од 1992. а не само коришћењем компјутерских модела. Ако Кина и Русија наставе да одбијају да учествују у преговорима о контроли наоружања у доброј вери, САД би такође требало да обнове производњу уранијума-235 и плутонијума-239, примарних фисионих изотопа нуклеарног оружја - сугерисао је О'Брајен.

Тешко је остати равнотушан пред најавом нових нуклеарних проба баш у време када су климатолози открили да у Европу ветрови доносе песак из алжирске Сахаре загађен плутонијумом из атомских проба педесетих и шездесетих година 20. века.

Борис Субашић
Извор Новости

Из Управе за услуге стандарда ПОГОДНОСТИ ЗА ПРИПАДНИКЕ СИСТЕМА ОДБРАНЕ

Организациона целина Министарства одбране надлежна за услуге стандарда почетком ове године донела је низ погодности којима се побољшава статус припадника система одбране и омогућава квалитетнији одмор и проведено време ван службене дужности

Управа за услуге стандарда Сектора за инфраструктуру и услуге стандарда је недавно формирана организациона јединица Министарства одбране, која у свом саставу интегрише Војну установу „Дедине“, Војну установу „Тара“ и Војну установу „Моровић“.

Један од циљева Управе је повећање попуњености капацитета у објектима установа, пре свега професионалним припадницима Војске Србије и запосленима у Министарству одбране и члановима њихових породица, као и пензионисаним припадницима и ужим члановима њихових породица, кроз специјално израђен пакет погодности, нарочито у војним установама „Тара“ и „Моровић“.

ВОЈНА УСТАНОВА „ТАРА“

оквиру ове установе послују хотели „Оморика“ са коначиштем „Јавор“, хотел „Бели бор“ и национални ресторан „Јеремичак“ на Тари и хотел „Бреза“ у Врњачкој Бањи. Као одмаралишта са широким избором садржаја који гостима боравак чине пријатним, од сауне и салона за масажу до терена за рекреацију, на бази слободног коришћења, од недавно су обухваћена посебном, промотивном понудом.

Поред хотела „Оморика“ и „Бели бор“ који својим гостима нуде услугу полупансиона, због велике заинтересованости путника који већи део дана

*Хотел „Оморика“
пружа гостима
високе услуге*

*Одмаралиште
„Моровић“
смештен је
усред столетних
шума*

желе да проведу у природи без обавезе повратка у смештај на вечеру, као и због пролазника који преко Таре путују на друге дестинације у региону, Војна установа „Тара“ у реновираном коначишту „Јавор“ уводи услугу ноћења са доручком.

Уз акценат на бесплатне садржаје, и то коришћења базена, сауне и теретане (као и у хотелима „Бели бор“ и „Бреза“), гости хотела „Оморика“ који борава у супериор собама, мастер, супериор апартманима и апартманима „Оморика“ не плаћају коришћење тениских терена у трајању од 1 сат дневно. Важно је напоменути да уз ове погодности постоје и попусти за најмлађе узрасте: деца до 7 година не плаћају боравак у хотелу „Оморика“, када је реч о породичним супериор и

супериор собама, мастер и супериор апартманима и регуларним апартманима, док су за све остале типове смештаја у овом хотелу и хотелу „Бели бор“, коначишту „Јавор“ и хотелу „Бреза“ плаћања ослобођена деца до 5 година старости.

ВОЈНА УСТАНОВА „МОРОВИЋ“

Војна установа „Моровић“ простире се на две локације: Моровић у близини Шида и Карађорђево у близини Бачке Паланке. На локацији Моровић налазе се две аутентичне виле „Срна“ и „Кошута“, које, изграђене у ловачком стилу, представљају прави ексклузивитет.

У окружењу јелена и очуване шумске природе, посетиоци ових вила могу испробати специјалитете са јеловника некадашњег председника друге Југославије Јосипа Броза Тита, за којег је вила „Срна“, као резиденцијални објект, специјално и саграђена 1978. године. Ентеријер виле оплеменен је вредним ловачким трофејима из богатог моровићког ловишта.

Када је реч о Карађорђево, области познатој по својој природи, лову и риболову, ергели и ресторану „Карађорђево“ који је сада потпуно реновиран, смештај се нуди преко Ловачке куће „Дијана“, која располаже смештајним капацитетом за боравак 20 особа у собама и апартманима. Поред

смештајног дела вила поседује велики дневни боравак са трпезаријом као и летњу терасу.

Управа за услуге стандарда, по узору на Војну установу „Тара“, обезбедила је попусте за децу и у објектима Војне установе „Моровић“. Деца до 5 година не плаћају боравак, а до 10 година старости плаћају 70% од цене ако користе посебан лежај и храну и 50% од цене ако користе храну а спавају са оба родитеља.

Детаљније о хотелским понудама можете видети на интернет - страницама ових установа, путем којих можете пратити и остале врсте дешавања и активности у надлежности Министарства одбране.

Приредио поручник
Иван ЂУРЂЕВИЋ
Извор: Магазин Одбрана

ВОЈНА УСТАНОВА „ТАРА”

ЦЕНОВНИК

Хотел „Оморика”

Тип собе	Врста услуге	П Е Р И О Д					
		02.01.2025. 19.01.2025.	19.01.2025. 14.02.2025.	14.02.2025. 17.02.2025.	17.02.2025. 01.05.2025.	01.05.2025. 04.05.2025.	04.05.2025. 01.07.2025.
Мастер апартамент	Полупансион	6 550,00	5 770,00	6 550,00	5 770,00	6 550,00	5 770,00
Супериор апартамент	Полупансион	6 200,00	5 470,00	6 200,00	5 470,00	6 200,00	5 470,00
Двокреветна соба тераса супериор	Полупансион	5 900,00	5 220,00	5 900,00	5 220,00	5 900,00	5 220,00
Породична супериор соба	Полупансион	5 900,00	5 220,00	5 900,00	5 220,00	5 900,00	5 220,00
Апартамент „Оморика”	Полупансион	5 000,00	4 440,00	5 000,00	4 440,00	5 000,00	4 440,00
Једнокреветна соба	Полупансион	4 900,00	4 370,00	4 900,00	4 370,00	4 900,00	4 370,00
Двокреветна соба тераса премиум	Полупансион	4 900,00	4 370,00	4 900,00	4 370,00	4 900,00	4 370,00
Двокреветна соба тераса	Полупансион	4 800,00	4 285,00	4 800,00	4 285,00	4 800,00	4 285,00
Дуплекс	Полупансион	4 650,00	4 152,00	4 650,00	4 152,00	4 650,00	4 152,00
Двокреветна соба стандард	Полупансион	4 650,00	4 152,00	4 650,00	4 152,00	4 650,00	4 152,00
Двокреветна соба економик	Полупансион	4 650,00	4 152,00	4 650,00	4 152,00	4 650,00	4 152,00
Породична соба	Полупансион	4 650,00	4 152,00	4 650,00	4 152,00	4 650,00	4 152,00

Коначиште „Јавор”

Тип собе	Врста услуге	П Е Р И О Д					
		02.01.2025. 19.01.2025.	19.01.2025. 14.02.2025.	14.02.2025. 17.02.2025.	17.02.2025. 01.05.2025.	01.05.2025. 04.05.2025.	04.05.2025. 01.07.2025.
Једнокреветна соба	Ноћење са доручком	2 675,00	2 228,00	2 675,00	2 228,00	2 675,00	2 228,00
Двокреветна соба	Ноћење са доручком	2 675,00	2 228,00	2 675,00	2 228,00	2 675,00	2 228,00

Хотел „Бели Бор”

Тип собе	Врста услуге	П Е Р И О Д		
		02.01.2025. 01.05.2025.	01.05.2025. 04.05.2025.	04.05.2025. 01.07.2025.
Једнокреветна соба	Полупансион	2 228,00	2 675,00	2 228,00
Двокреветна соба	Полупансион	2 228,00	2 675,00	2 228,00
Двокреветна са помоћним лежајем	Полупансион	2 228,00	2 675,00	2 228,00

Хотел „Бреза”

Тип собе	Врста услуге	П Е Р И О Д		
		02.01.2025. 01.05.2025.	01.05.2025. 04.05.2025.	04.05.2025. 01.07.2025.
Апартамент президент	Полупансион	3 870,00	4 300,00	3 870,00
Апартамент	Полупансион	3 870,00	4 300,00	3 870,00
Једнокреветна са Ф лежајем	Полупансион	3 260,00	3 600,00	3 260,00
Једнокреветна	Полупансион	3 175,00	3 500,00	3 175,00
Двокреветна	Полупансион	3 115,00	3 430,00	3 115,00
Двокреветна са Ф лежајем	Полупансион	3 115,00	3 430,00	3 115,00
Двокреветна са пом. лежајем	Полупансион	3 115,00	3 430,00	3 115,00

ВОЈНА УСТАНОВА „МОРОВИЋ”

ЦЕНОВНИК

Ловачка кућа „Дијана”

ТИП СОБЕ	ПОЛУПАНСИОН ДОРУЧАК И РУЧАК	ПРЕНОЋИШТЕ СА ДОРУЧКОМ
<i>приземље</i>		
АПАРТМАН „ДИЈАНА” СА ФРАНЦУСКИМ ЛЕЖАЈЕМ	3.400,00	2.650,00
ДВОКРЕВЕТНА СОБА „ПРЕМИЈУМ” СА КУПАТИЛОМ И СОЛО ЛЕЖАЈЕВИМА	3.100,00	2.350,00
<i>први спрат</i>		
ДВОКРЕВЕТНА СОБА СА СОЛО ЛЕЖАЈЕВИМА (ЗАЈЕДНИЧКО КУПАТИЛО)	2.900,00	2.150,00
ТРОКРЕВЕТНА СОБА СА СОЛО ЛЕЖАЈЕВИМА (ЗАЈЕДНИЧКО КУПАТИЛО)	2.700,00	1.950,00

Ресторан са коначиштем „Карађорђево”

ТИП СОБЕ	ПОЛУПАНСИОН ДОРУЧАК И РУЧАК	ПРЕНОЋИШТЕ СА ДОРУЧКОМ
ДВОКРЕВЕТНА СОБА „КАРАЂОРЂЕВО” СА ФРАНЦУСКИМ ЛЕЖАЈЕМ	2.400,00	1.650,00
ДВОКРЕВЕТНА СОБА „СТАНДАРД” СА СОЛО ЛЕЖАЈЕВИМА	2.250,00	1.500,00
ТРОКРЕВЕТНА СОБА „ЕКОНОМИК” СА СОЛО ЛЕЖАЈЕВИМА	2.100,00	1.350,00
ЧЕТВОРОКРЕВЕТНА „ПОРОДИЧНА” СОБА СА СОЛО ЛЕЖАЈЕВИМА	1.900,00	1.150,00

Вила „Кошута” и бунгалови

ТИП СОБЕ	БРОЈ ГОСТИЈУ	ПОЛУПАНСИОН ДОРУЧАК И РУЧАК	ПРЕНОЋИШТЕ СА ДОРУЧКОМ
АПАРТМАН „КОШУТА” СА ФРАНЦУСКИМ ЛЕЖАЈЕМ И ДВА СОЛО ЛЕЖАЈА И БУНГАЛОВИ	1	3.920,00	3.170,00
	2	6.320,00	4.820,00
	3	6.960,00	4.710,00
	4	7.520,00	4.520,00
ДВОКРЕВЕТНА СОБА „ПРЕМИЈУМ” СА ФРАНЦУСКИМ ЛЕЖАЈЕМ	1	2.920,00	2.170,00
	2	4.640,00	3.140,00
ДВОКРЕВЕТНА СОБА „СТАНДАРД” СА СОЛО ЛЕЖАЈЕВИМА	1	2.720,00	1.970,00
	2	4.640,00	3.140,00

Вила „Срна”

ТИП СОБЕ	БРОЈ ГОСТИЈУ	ПОЛУПАНСИОН ДОРУЧАК И РУЧАК	ПРЕНОЋИШТЕ СА ДОРУЧКОМ
АПАРТМАН „СРНА” СА ФРАНЦУСКИМ ЛЕЖАЈЕМ	1	6.400,00	5.650,00
	2	8.800,00	7.300,00
СОБА „ПРЕЗИДЕНТ” СА ФРАНЦУСКИМ ЛЕЖАЈЕМ	1	3.640,00	2.890,00
	2	5.680,00	4.180,00

Скица за портрет Мирослава Бакрача

**ОФИЦИР, КЊИЖЕВНИК,
ЉУДИНА**

Био је веома марљив, инвентиван, разумео је људе и помагао им у свим ситуацијама које су их задесиле. Размишљао је аналитички, деловао рационално и сваком послу је давао особени печат. Емотивно је доживљавао сваки проблем који су му износили војници и старешине. За сваки проблем брзо је проналазио решење, најчешће интуитивно, али пре свега на основу познавања чињеница.

Мирослав Бакрач као конферасије и у време када је био активни пуковник

Млађаним генерацијама старешина, а и онима који су доживели позне године, име Мирослава Миша Бакрача, веома је добро познато. Најпре због тога што се бавио моралом, том тананом нити људских душа, затим због друштвеног ангажмана и ауторског књижевног опуса који мало ко поседује. Унапређењем у чин пуковника досегао је високе коте официрске професије. Они који су га познавали и били сведоци његовог самопрегорног рада и резултата оцењених највишом службеном оценом, очекивали су и генералски чин, али живот често режира сторије које „вуку“ на неку другу страну.

Рођен 19. августа 1940. године у селу Горанско, општина Плужине, Република Црна гора, односно та територија се раније звала - Стара Српска Херцеговина. Ратне године значили су немаштину, муке и неслободу. Одрастао је у веома тешким условима, али су га они и очеличили

до мере да поднесе сваку недаћу и да у таквим околностима брзо доноси одлуке.

Основно школовање завршио у своме родном Горанску. Средњу Економску школу у Сомбору. Интендантску војну академију, Високу војно-политичку школу и Командно штабну школу оператике у Београду.

Као официр службовао је у Нишу, Скопљу и опет у Нишу. Највећи период свога службовања провео на дужностима помоћника за морал у батаљону, бригади, дивизији и корпусу. Вршио је дужност начелника Одељења за политички рад 2. армије и секретара Председништва СКЈ у ЈНА 2. Армије ЈНА.

Као каријерни официр испољавао је разгранату друштвено-политичку активност. Био је делегат (делегатске) Скупштине Републике Србије, делегатске Скупштине Ниша, члан Републичке конференције Социјалистичког савеза радног народа Србије,

члан Комитета СКЈ у ЈНА, Комитета СКЈ 2.А и 3. армијске области.

Био је веома марљив, инвентиван, разумео је људе и помагао им у свим ситуацијама које су их задесиле. Размишљао је аналитички, деловао рационално и сваком послу је давао особени печат. Емотивно је доживљавао сваки проблем који су му износили војници и старешине. За сваки проблем брзо је проналазио решење, најчешће интуитивно, али пре свега на основу познавања чињеница.

После пензионисања 1999. године испољавао је активност у Градској конференцији Удружења војних пензионера и као члан Главног одбора Удружења војних пензионера Србије и члан Управног одбора Друштва за неговање слободарских традиције Србије Ниш. Био је члан Програмског савета Сићевачке књижевне колоније и њен домаћин.

Од 2000. године активно се бави књижевним радом и организацијом културних активности.

Припремио је, организовао и водио више од 30 културних манифестација у Нишу, поводом значајних историјских догађаја и личности Ниша и Републике Србије.

Године 2005. са још 12 чланова основао је Удружење писаца „Чегар“ Ниш. Био је његов дугогодишњи председник, а за заслуге за рад овог Удружења проглашен је за Доживотног почасног председника.

Његов књижевни опус је изузетно богат. До сада је објавио 28 ауторских књига и три заједничке публикације. У припреми за штампу налазе три нова остварења, три књиге које ће обележити време.

Од 28 ауторских књига две припадају романима, једна је родослов, једна је обележена сатиром, написао је три књиге прича, од чега једна хумористичке садржине. Једна књига је обухватила записе, једна представља сећања, а пажњу заслужују две монографије. Занимљиво је да је Бакрач објавио и једну књигу сабраних конференција, а још 16 књига су збирке песама. У поезији пише: родољубиве, љубавне, описне песме, сонете, епиграме, рубаије, хаикупоезију.

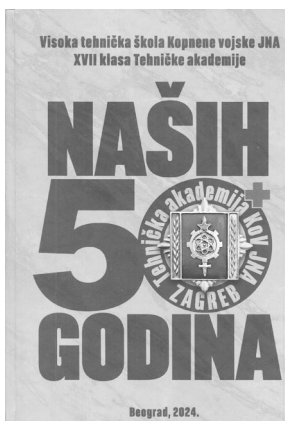
Бакрачеви радови су објављивани у бројним домаћим и иностраним зборницима, часописима и антологијама. Уредник је књижевног часописа „Сретања“. Уредио је и објавио 35 бројева овог часописа. Уредио је и припремио шест зборника поезије и једну антологију.

Добитник је Повеље града Ниша.

Члан је Савеза књижевника у отаџбини и расејању (СКОР) и Удружења књижевника Србије.

Како би дочарали величину дела Мирослава Бакрача, наводимо да би тек обимна књига о овом ерудити можда била почетно штиво за упознавање његовог живота и дела.

3. П.

Удому ВС у Београду 17. јануара представљена је књига „Наших 50 година“ Том догађају присуствовали су некадашњи питомци 17. класе Техничке академије и чланови њихових породица. Био је то ваљано организован догађај, као што је и књига превазишла казивање о једној од генерација Техничке војне академије.

Многобројним текстовима представљена је сјајна генерација официра Техничке службе, од првих питомачких дана до завршетка војничке-старешинске каријере, а за многе су наведени и подаци шта неки од њих још увек раде иако су већ одавно у пензији.

Ова књига, публикација скуп је референтних података који ће у будућности за сваког истраживача да представљају ризницу тачних чињеница, која сведочи о једном једном турбулентном времену, периоду у којем се официрски позив нашао на многим тешким искушењима. Од млађаних потпоручничких дана, генерација официра која је школовање отпочела 1969. године храбро, одлучно, значајно и упорно носила је терет Техничке службе, обављајући низ захтевних и одговорних дужности. Школовање је реализовано у мотерима: наоружање, мотори и моторна возила, електротехнички и хемијско-технолошки, двостепено. Од 1970. године у ТВА су се школовали и кандидати за официре Саобраћајне службе и кратко време будући официри родова везе и АБХО.

До разбијања Југославије и грађанског рата у заједничкој држави (СФРЈ) старешински - официрски и подофицирски кадар се школовао у Техничком школском центру Копнене војске (ТШЦ КоВ) у Загребу. Октобра 1980. године ТШЦ КоВ је преименован у Центар војнотехничких школа Копнене војске ЈНА „Генерал армије Иван Гошњак“. На основу одлуке Председништва СФРЈ, наредбе Генералштаба ЈНА и Споразума о измјештању јединица ЈНА с територије Републике Хрватске потписаног 22. новембра 1991. године и готово тромјесечне блокаде (87 дана, 14. септембар - 10. децембар), десетковани састав Центра је предиспониран и наставио је с

Представљена књига
о 17. класи ТА ВТШ КоВ ЈНА

ГЕНЕРАЦИЈА УСПЕШНИХ

радом у Београду и Крушевцу.

Рукопис за ову књигу има јасан и разумљив стил, чему су „кумовала“ два „класића“ војна новинара – Милета Даниловић и Јосип Новак.

Један од двојице уредника књиге Јосип Новак присутнима се, између осталог, обратио речима:

„Стицајем околности последње године професионалне, активне војне службе провео сам у Војној академији, тадашњем Органу за морал и информисање ове високошколске образовне и научно-истраживачке установе. У домену функционалних задатака била је и испомоћ бројним радним групама класа родовских војних академија које су припремале монографије својих класа. Непосредни сам био сведок колико је то био обиман и захтеван пројекат за реализацију. Иако сам највећи део активне војне службе провео у секторима који су се бавили питањима изградње, очувања и одржавања морала и информирања у јединицама и установама тадашње Армије – ЈНА, није ми падало на памет да вама, класићима предложим да и ми покушамо да урадимо нешто слично. Ипак, како су године пролазиле, а наш потпоручнички stroj се неочекивано брзо распао, идеја о монографији све је чешће заокупљала моја размишљања, тим прије што се ниједна класа – генерација из војних академија које су школовале и оспособљавале старјешине за позадинске службе није одлучила да изради своју монографију. И, напокон, на генерацијском скупу 14. септембра 2019. на ком смо обележили и 50-годишњицу почетка школовања, одлучио сам да идеју о писању Монографије предложим вама. Надам се да нисте заборавили да је предлог наишао на подршку, као и ентузијазмом проткано уверење да ћемо то реализирати до обележавања „злат-

ног јубилеја“ – 50-годишњице завршетка школовања, 2022. године!

Жеља уредника, Милете и моје маленкости, је била од самог почетка, да Монографијом оставимо јасан и видљив траг о једном времену и генерацији која је то својим радом и резултатима и више него заслужила, како током школовања, једнако тако, ако не и вишим и значајнијим, у обављању бројних, одговорних и захтевних

задатака у јединицама и установама наше Армије, војске тадашње заједничке државе СФР Југославије, крајње професионално. Са пуно прегнућа и прегалаштва доказали смо да је остварење младачких снова, стицање до највиших официрских чинова у каријери и друштвених признања могуће и остварљиво. То смо, што је, по мени, можда и важније, надоврадили и потпуним остварењима у личним и породичним животима!“,

истакао је Новак.

Милета Даниловић је у свом излагању представио садржај књиге, из којег издвајамо:

„Припадници 17. класе ТА започели су школовање у једној држави и војсци, преживели трауматичне ратне дедесете и наставили послератни живот у другом друштвеном систему и војсци. Ода радости младих официра прекинуто је страховитим ратним крешћендом дедесетих и настављена смирујућом рапсодијом на лепом, плавом Дунаву у овом веку. Зато ове биографије нису само суви, персонални подаци о кретањима у служби. То су казивања, често мемоарска, о дилемама и искушењима војног позива, о животним успесима и неуспесима и снажним личностима да у новонасталим околностима започну живот и рад испочетка и досегну до највиших професионалних и животних висина. То су аутентичне приче о *маспоку* у Хрватској 71. и зашто је тешко убити човека, о личним и породичним драмама официра због насилног отцепљења дојучерашњих „братских“ република, о преживљеној драми *Добровољачке*, о ратним подвизима и страдањима у тим ратовима, о нашим јунацима у песми опеаним, али и о трагичном исходу тих ратова и зашто нам се данас све *Ово дешава*, зашто јечам не жање Косовка девојка...

То су истините приче о родору и успесима наших људи у војној хијерархији, у свету науке и образовања, врхунском успеху у приватном предузетништву, песничким вертикалама и уметничким дометима наших официра. Речју, ради се о класи официра врхунских професионалаца и врсних патриота!“ казао је Даниловић.

З. П.

Фотографија: В. Даниловић

Обележене годишњице смрти војвода Мишића и Бојовића, те армијског генерала Павла Јуришића Штурма

ПОЧАСТ ВОЈСКОВОЋАМА

Делегација Министарства одбране и Војске Србије положила је 20. јануара венце и одала почит, у оквиру комплекса Новог гробља у Београду, поводом обележавања годишњица смрти војвода Живојина Мишића и Петра Бојовића, као и армијског генерала Павла Јуришића Штурма.

Државну церемонију обележавања 80. годишњице смрти војводе Петра Бојовића предводио је директор Канцеларије за јавну и културну дипломатију Арно Гујон, док је државни секретар у Министарству за рад, запошљавање, борачка и социјална питања Зоран Антић предводио државну церемонију полагања венаца и одавања почасти војводи Мишићу и генералу Штурму.

Венце су положили и представници Града Београда, потомци истакнутих војсковођа, представници удружења опредељених за неговање традиција и бројни грађани.

Војводе Живојин Мишић и Петар Бојовић и генерал Павле Јуришић Штурм учествовали су у српско-турским ратовима

(1876-1878), Српско-бугарском рату 1885. године, балканским ратовима и у Првом светском рату. Војвода Живојин Мишић умро је 20. јануара 1921, Војвода Петар Бојовић 19. јануара 1945, а армијски генерал Павле Јуришић Штурм преминуо је 14. јануара 1922, сви у Београду.

IN MEMORIAM Хранислав Стевановић (1942-2025)

У СВЕМУ ГАРДИСТА

Генерал Хранислав Стевановић рођен је 29. маја 1942. године у селу Љуша, општина Куршумлија, од оца Радашина и мајке Десанке. Има млађег брата Вукомана и сестре Миладију и Малину. Ожењен је супругом Љубицом.

Завршио је основну школу у родном селу и Куршумлијској бањи, средњу економску школу у Куршумлији 1965. године. Као млад определио се за војни позив, што је синоним за патриотско занимање и љубав према отаџбини и уписао се у Интендантску војну академију коју завршава 1968. као први у рангу. Опредељен за војни позив није се задовољавао постигнутим и наставио је да се војно усавршава завршавајући најпре Командно-штабну академију 1980, па Командно-штабну школу оперативне Копнене војске 1990. године у Београду, чиме је стекао услове за напредовање до највиших чинова у успешној војничкој каријери.

Произведен је у чин интендантског потпоручника 1968. и као први у рангу распоређен је на дужност у најelitнију јединицу наше војске Гардијску бригаду (Гбр), која је обезбеђивала председника државе и објекте у којима је боравио. Дужности

није бирао већ су дужности бирале њега, па је по потреби привремено обављао и друге ван састава, али је остао гардиста до краја живота. Редовно и неколико пута ванредно унапређиван је у виши чин: поручника 1971. године, капетана 1973, капетана 1. класе 1977, мајора 1980, потпуковника 1985, пуковника 1990, да би 2001. године био унапређен у чин генерала наше војске и то на дужности у Гбр, у којој је једини добио све чинове од поручника до генерала, због чега се може рећи да је био најгардиста.

Бавио се струком из области снабдевања, опремања и исхране припадника војске ради ства-

рања најповољнијих услова за живот и рад, али и оперативним и командним дужностима током каријере. По завршетку војне академије обављао је дужности командира вода за снабдевање и командира куварско-пекарског вода у интендантској чети, командир интендантске чете, референт исхране, начелник интендантске службе, командант позадинског батаљона све на дужности у Гбр. Поред наведеног био је и председник Комитета организације СКЈ у Гбр у два мандата, дужност која је у то време високо цењена и имала значајно место у војној хијерархији, односно у време када за члана СКЈ то није била привилегија, већ обавеза и кад се чланство бирало по заслугама, на основу постигнутих резултата у раду на функционалној дужности.

Са те дужност одлази за референта за лични план и анализу савезног секретара за народну одбрану, што је била привилегија, али и обавеза од изузетног поверења. После успешног обављања наведене дужности постављен је за команданта Команде стана ССНО и команданта 46. змтбр, јединице које су обезбеђивале несметан рад највишем војном руководству. Активну службу завршио је на дужности помоћника команданта Гбр за објекте посебне и специјалне намене, где је унапређен у чин генерала.

За савестан и одговоран рад у извршавању постављених задатака и успешно командовање

јединицама на чијем је челу био, више пута је похваљиван и награђива, а одликован је ОВЗ са СМ, ОНА са СЗ, ОВЗ са ЗМ, ОНА са ЗЗ и О ВЈ.

Учесник је рата у одбрани од агресије НАТО-а на нашу земљу, у којој је својим личним примером и саветовањем млађих утицао на разбијању страха, појављујући се на местима где је било најтеже и пружао несебичну помоћ излажући се личној опасности.

Члан је Клуба генерала и адмирала Србије од његовог оснивања и својим ставовима, сугестијама допринео је успешном раду Клуба, посебно у време обављања дужности члана и председника Суда части у Клубу.

Ни од кога ништа није тражио, а сваком је помогао. Никад није стављао себе у први план већ задатке ШТО предстоје и јединицу којом ће задатке реализовати. Имао сам част и задовољство да са генералом Стевановићем учествујем у реализацији више свакодневних задатака, када је као старији и искуснији по чину давао савете како да се изврше неки задаци у командовању јединицама, али и на задацима обезбеђења председника државе и објеката у којима је председник живео и радио. Био је поштован, дарежљив, друштвен, одлучан, одмерен, уважаван, храбар, зналац свога посла.

Миломир Миладиновић,
ген-пук. у пензији

Из прошлости Војнообавештајне службе Србије

МУДРОСТ ЈЕ ОРУЖЈЕ ЈАКИХ

У 20. веку, до почетка Другог светског рата, вршена је трансформација службе са циљем да ефикасно одговори на изазове који је донео период утврђивања суверенитета држава које су стваране. Свака промена учињена је са најбољом намером, али ниједна није обезбедила савршено, трајно организацијско решење.

Историја развоја друштва показала је да држава може да се формира и остварује своје функције и без формалног устројства обавештајног система. На другој страни званична а још више законом дефинисана обавештајна служба не може да постоји без државе. Њена државна функција је била да својим радом умањи неизвесност коју доноси будућност код носиоца власти. Ову функцију остварује прикупљањем података свим расположивим средствима, инвентивним методама, јавним и тајним, са неизвесним успехом. Вековима државе су настајале и нестајале у ратовима или након њих. Извиђачи, обавештајци и војне дипломате као део државног апарата извршавали су задатке уверени да то чине на најбољи начин.

Од првог откривања потребе да се институционализује извиђачко-обавештајни рад, корисници прикупљених сазнања су мењали структуру органа и настојали да их учине ефикаснијим. Циљ свих напора прикупљачких органа и корисника да користе и мењају спољно окружење у сопствену корист. Од уверења, личног и институционалног знања, вештине, пожртвованости, техничке подршке, постављених националних циљева и подршке државе зависи квалитет и сврсисходност вишестепених обавештајних напора да се спремно дочека непријатељ.

Откривање злих непријатеља

Суштину и судбину припадника извиђачко-обавештајних органа, можда најбоље описују стари стихови једног од њих:

„Ја одлазим са опасног списка, после свих неуспеха и победа.

На разрованим путевима ветар ће прашином сакрити мој траг.

Али остаће слова овог текста, истините мисли и честити изрази.

Моје име вам је непознато, али мој разум је сачувао све вас.

Рођена земљо, што узимаш и дајеш, ја сам заувек твој војник.“

Не наводимо писца ових стихова, јер и он сам каже да није битан, јер његова и тајновитост задатака које је извршавао важнији су од њега самог. Природа посла којим се баве извиђачи и обавештајци различитог профила и откривање злих намера непријатеља налажу одређени ниво тајности. Она не треба да сакрије неуспехе, али за одређено време чува људе чији су успеси помогли да се сачувају животи и земља.

Ради тога и препознате потребе да се

спознају претње које долазе из спољњег света, коју су испуњавали даровити појединци, до првих организационих структура прошли су векови. Свест о формалном уврштавању „обавештајаца“ у државне структуре и команде војски и јединица на простору Европе сазрева са развојем научне мисли о контроли друштвених токова. Конкретно у другој половини 19. века, када се у генералштабовима европских војски успостављају елементи војнообавештајне службе. Епоха великог напретка Европе, формирања великих сила водила је и њиховом надметању у којем је победа или пораз била често везивана за мањак података о моћи супарника. Почетак институционализације се везује за Француску 1850. године, преко Немачке и Италије, до Русије 1906. године, након пораза од Јапана.

Војнообавештајна функција

Зачеци војнообавештајне службе у модерној српској држави везани су за период устанака против османске власти, када је војна обавештајна активност била интензивна, али се одвијала без посебног институционалног организовања.

Млада српска држава пратила је наведене трендове у страним војскама. Према процењеним потребама и капацитетима, у склопу реорганизације и модернизације српске војске 1875–1876. године, формиран је Главни ђенералштаб Војске Кнежевине Србије. Уредбом о устројству Главног ђенералштаба од 5. фебруара 1876. године прописано је да његово Прво, односно Оперативно одељење, има војно обавештајну функцију. Тако организована, служба је деловала у ратовима са Турцима

(1876–1878. године), Одмах по стицању независности Србија је поред цивилних дипломатских представништава, крајем 1878. године образовала и прво српско војно изасланство у Бечу.

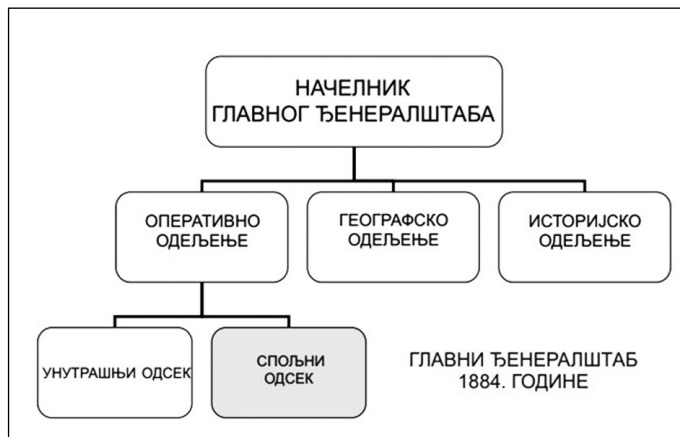
Надаље, Закон о устројству Војске Краљевине Србије из 1883. године и Уредба из 1884. године уврштавају обавештајно одељење у нову структуру Генералштаба. Према тој организацији оно има два одсека, спољни и унутрашњи. Спољни одсек се бавио војнообавештајном делатношћу, док унутрашњи одсек спроводи контраобавештајну заштиту војске.

У 20. веку, до почетка Другог светског рата, вршена је трансформација службе са циљем да ефикасно одговори на изазове који је донео период утврђивања суверенитета држава које су стваране. Свака промена учињена је са најбољом намером, али ниједна није обезбедила савршено, трајно организацијско решење. Организационе шеме делимично указују на проблеме са којима се служба суочавала и начине којима је настојала да их реши, као и на дугорочне визије њеног развоја.

Национално питање

Према уредби о ђенералштабној струци од 28. децембра 1902. године, у саставу Оперативног одељења уврштен је Извештајни одсек.

Након Мајског преврата 1903. године српска држава се озбиљније посветила националном питању. Сем Извештајног одсека, као координатора свих обавештајних активности, обавештајни рад је организован и преко различитих патриотских

АЛЕКСАНДАР I.

по милости Божјој и вољи народној

Краљ Србије

На предлог Нашега војног министра, а на основу члана 6. и 29. закона о устројству војске, прописујемо следећу

УРЕДБУ

БЕНЕРАЛШТАБНОЈ СТРУЦИ.

БЕНЕРАЛШТАБНА СТРУКА У ОПШТЕ.

Члан 17.

Одељења деле се на остеке и то:

1. Операцијско одељење на:
 - а. унутрашњи,
 - б. извештајни и
 - в. саобраћајни отсек.

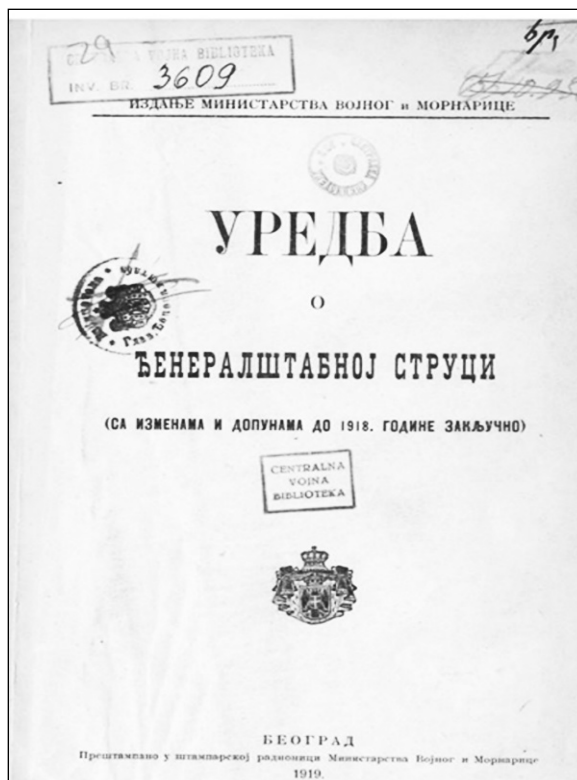
удружења, као што су били Главни одбор четничке акције, Народна одбрана и тајна организација „Уједињење или смрт“, познатија као „Црна рука“. До признања анексије Босне и Херцеговине 1909. године, обавештајни рад је углавном био усмерен ка Аустроугарској, а касније и ка противницима Османске империје. После анексије, Главни ђенералштаб је на граници са Турском и Аустроугарском према Босни формирао граничне рејоне, који су имали своје надзорне официре.

Надзорни официри су имали искључиво задатке обавештајне природе, па је сваки гранични рејон практично представљао један обавештајни центар. У периоду од 1903. до 1912. године формирана су војна изасланства у Петрограду, Атини, Букурешту, Паризу, Лондону и Риму. Краљевина Србија имала је 1912. године укупно девет војних изасланиста, док је у Београду било акредитовано 12 страних војних изасланика.

На почетку балканских ратова Главни ђенералштаб је образовао Штаб Врховне команде. У оквиру његовог Оперативног одељења формиран је Обавештајни одсек, који је обједињавао обавештајну и контраобавештајну функцију. У оквиру оперативних одсека команди армија и дивизија формиране су посебне обавештајне секције.

Делимична реорганизација ВОС

Током Првог балканског рата, услед брзог слома турске армије, није било значајније обавештајне активности, док је у периоду Другог балканског рата иста реализована на простору Бугарске. Српска војнообавештајна служба је ушла у Први светски рат са истоветном организацијом.

Чл. 18.

Одељења се деле на остеке и то:

1. — Операцијско одељење на:
 - а. — Унутрашњи,
 - б. — Извештајни и
 - в. — Саобраћајни.

Унутрашњи отсек израђује послове под а., Извештајни под б., а Саобраћајни оне под в. члана 16. под 1.

2. — Историско одељење дели се на:
 - а. — Ратну архиву и
 - б. — Библиотеку.
3. — Географско одељење дели се на:
 - а. — Тригометриски,
 - б. — Топографско-топографски и
 - в. — Слагалишни одсек.

б.) Да проучава: организацију, формацију, дислокацију, наставу и целокупну убојну спрему

суседних држава, као и да сређује податке о томе; да врши студије суседних држава са гледишта војно-географског, војно-статистичког, војно-административног и фортификационог, и да прати у опште војно развиће страних великих сила у циљу усавршавања наше војске, као и унутрашње политичко-економско стање њихово.

Иако је располагала прецизним обавештењима о јачини и распореду противничких снага, служба није успела да са сигурношћу утврди главни правац дејства непријатељских снага. Делимична реорганизација српске војне обавештајне службе извршена је на бази дотадашњих ратних искустава на Солунском фронту (1916–1918). У том периоду, све активности војнообавештајне службе интегрисано је изводило Оперативно одељење Штаба Врховне команде преко Обавештајног одсека, који је у свом саставу имао Ратни прес-биро, Цензуру Врховне команде, Полицијску секцију, делегате и „одржаче веза“ код савезничких команди и повремено четничке (специјалне) саставе.

Војнообавештајна функција била је интегрисана са свим функцијама Штаба

Врховне команде и обухватала је више подручних функција, као што су безбедност, информативно-пропагандна делатност, организовање и координација специјалних дејстава и односи са савезничким командама. На Солунском фронту знатно већа пажња посвећена је обавештајном раду него што је то био случај у претходном периоду.

Изводом из Уредбе о ђенералштабној струци из 1919. године дефинисани су задаци Извештајног одсека.

Рад Обавештајног одсека био је интензиван и свеобухватан, али због малобројности и лоше опремљености, служба није била у могућности да одговори на све изазове. Постепено је сазревало уверење да постојећу војну обавештајну службу треба савременије организовати, технички боље опремити и кадровски знатно ојачати, јер су дотадашња ратна искуства јасно говорила о значају обавештајног рада у савременим борбеним дејствима. Закључено је да Обавештајни одсек у будућности треба да прерасте у посебно Обавештајно одељење.

Преласком на мирнодопски начин рада по завршетку Првог светског рата, од Штаба Врховне команде формиран је Главни ђенералштаб Војске Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца. Нова организација генералштаба моделована је према искуствима из минулог рата. Према Уредби о Главном ђенералштабу и ђенералштабној струци од 10. априла 1920. године, Главни ђенералштаб је, поред Оперативног, Саобраћајног и Историјског одељења, имао и Обавештајно одељење. Ово одељење је требало да се бави прикупљањем података и израдом студија о страним државама и војскама, да одржава везу са страним војним изасланицима и мисијама и да организује рад на сузбијању „непријатељских радњи у намери прикупљања података о нашој војсци и земљи“.

Уредбом о Главном ђенералштабу и ђенералштабној струци из 1920. године формирано је Обавештајно одељење.

(Наставља се)

Група ветерана ВОС

Доживети стоту

ХРАНА КОЈА УСПОРАВА СТАРЕЊЕ

Вековима научници траже начин да успоре процес старења, а данас многи тврде да су свеже поврће, риба, маслиново уље и орашаста плодови прави пут за то

Постоји ли еликсир младости и да ли је могуће успорити старење? Ово су питања која већ вековима заокупљају мисли хиљада научника широм земаљске кугле. Пркосећи природи и покушавајући да докажу да је старење само подмукла болест за коју се, као и за већину других, може пронаћи лек, још нису у стању да понуде чаробну формулу вечне младости.

Утемељивач клиничке медицине и најчувенији грчки лекар Хипократ рекао је: „Нека твоја храна буде твој лек, а твој лек нека буде твоја храна“. Још тада, стотинама година пре нове ере, било је јасно да здравље на уста улази. А да су дуговечност и подмлађивање вечите теме, слаже се Ана Тодоровић, нутрициониста београдског Дома здравља „Савски венац“ и појашњава да смо сведоци постојања култа лепоте, како лица, тако и тела.

- Данас имамо све развијенију естетску хирургију и козметологију, тржиште је преплављено препаратима за негу и моћна фармацеутска индустрија има свој удео на овом пољу с великом палетом препарата. Међутим, најбоље би било ресурсе за подмлађивање и дуговечност црпети из природе и сопствених механизма. То се односи на комплетну негу тела и духа као неодвојивих категорија. Ипак, треба напоменути да су генетска предиспозиција, културолошка убеђења и стил живота фактори од кључног значаја за достизање наведеног циља - сматра Ана Тодоровић.

У савременом добу фактор с којим се сусрећемо свакодневно и за који се може рећи да је један од оних који ремете природну равнотежу јесте стрес, а на путу ка дуговечности најважније је одржати равнотежу организма.

- Методе за постизање те равнотеже на које ми можемо да утичемо јесу правилна исхрана, редовна физичка активност, довољно сна, умереност у пићу, примењивање одређених антистрес метода, као што су боравак у природи или дружење с прија-

тељима. Исхрана апсолутно креира здравствени статус свакога од нас. Она представља негу изнутра и као таква може да делује изузетно позитивно или, с друге стране, може да уведе у болест. Узимање масне, индустријске и конзервиране хране апсолутно нарушава ову равнотежу као и претерано конзумирање шећера и алкохола. На овај начин организам стари и уводи се у такозвано стање ацидозе, односно киселости и одбрамбени механизми слабе - каже Тодоровићева.

Она препоручује свакодневно узимање што више сировог поврћа и воћа, затим рибе и немасних врста меса адекватно припремљених, коришћење маслиновог уља и правилну рехидратацију организма - унос течности.

Са навршених пола века живота поред осталих проблема често се суочавамо и с

Орашаста плодови су део здраве исхране

Велика је мудрост да је храна и лек

недостатком полне потенције. Стрес и остали

ле животне невоље гурају жељу за сексом у други план. Ипак, природа се и за то побринула и понудила нам „лек“.

Изразито стимулативно на потенцију утичу орашаста плодови као што су ораси, бадеми, лешници и сирово семечко од којих има високу концентрацију витамина Е. Ту су и семенке бундеве које имају доста цинка, као и шкољке. Лосос и авокадо обилују омега три масним киселинама и на тај начин повољно утичу на крвне судове, што је у великој мери значајно за добар сексуални живот - појашњава Ана Тодоровић и додаје да у овом делу приче и црно вино и црна чоколада имају изразито важно место.

Сигурно је да према причама о подмлађивању нема равнодушних и да је свако од нас барем некад у животу помислио: „Ех, кад бих живео још толико...“ Нема сумње да су „верници“ махом они са дубљим џепом који могу да приуште посету некој од приватних антиејџинг клиника које се интензивно множе у последње време и на овим нашим балканским просторима.

Међутим, готово да исто толико има и сумњачаваца попут једног веселог, а време-

ПЕЦИВО С БАТАТОМ

Потребни састојци:

- *300 г батата
- *кашица маслаца
- *200 мл млаког млека
- *коцка квасаца
- *две кашичице соли
- *једно јаје

Од обареног кромпира направити пире с маслацем. Квасац размутити у млеку са кашичицом брашна, да надохте. У брашно додати со, јаје, квасац и млеко, пире од батата и умесити глатко тесто. Оставити на топлој да нарасте. Правити лоптице и ређати у плех на папир за печење, по жељи их премазати јајетом и посути сусамом, маком, крупном морском сољу... Спремне земичке оставити у плеху 15 минута. Пећи у рерни загрејаној на 200 степени Целзијуса док не порумене.

шног Београђанина који је прокоментаришао на неком од интернет форума: „Ја користим еликсир младости од своје 18. године. Зове се пиво и сваки пут када га узмем понашам се као дете.“

Антиејџинг (против старења) покрет је реалност у свету, а и код нас узима маха. А да је тако доказ јесте и чињеница да су први који су се око ове идеје окупили и удружили своја знања бројни познати и признати лекари, фармацеути, биохемичари, професори медицине, врхунски технолози... Сви с једним циљем: успорити старење.

Да ли сте некада помислили да се одређене намирнице и сувише често налазе на вашем јеловнику? Да ли су те намирнице баш прави избор за вас? Да ли дају потребну енергију и да ли у њима истински ужива ваше тело? Или нам баш та омиљена храна и највише штети, чини нас уморним, нерасположеним, осећамо пад животне енергије, а временом може довести и до озбиљнијих здравствених проблема? Све су то питања на која својим пацијентима одговара др Јасмина Лалошевић, специјалиста физикалне медицине, уједно и власница „Холистичког центра Лалошевић“, лекарка која је међу првима пронела идеје антиејџинга у Србији.

-Ми радимо тестове интолеранције на

ЧОРБА ОД ГРАШКА

Потребни састојци:

- *пола килограма грашка (замрзнутог)
- *главица црног лука
- *кашица маргарина
- *кашица мирођије
- *кашица першуна
- *литар воде
- *мало соли

Ситно исецкати лук продинстати на растопљеном маргарину и додати грашак, а затим налити водом, додати зачине и кувати тридесетак минута. Оцедити грашак, али сачувати течност и пропасирати га, а затим вратити у шерпу са чорбом и кувати на тихој ватри још неколико минута.

храну. Постоји јака веза између тога чиме се хранимо и како се осећамо. У далекој прошлости наше тело је могло да препозна која врста хране је у складу с нашим метаболизмом и с нашим генетским саставом. Међутим, одавно смо ту способност изгубили јер је наше тело од самог рођења оптерећено храном са различитим додацима, адитивима, конзервансима, емулгаторима, који је чине неодољиво привлачном, али истовремено чине и највећу штету нашем организму - објашњава докторка.

Ако постоји нешто упоређиво с еликсиром младости за др Лалошевић је то онда такозвана ПРП (platelet rich plasma) метода која подразумева примену фактора раста и матичних ћелија из властите крви, односно крвне плазме.

-Ипак је најбитније да човек сам жели да промени неке навике, да буде мршавији, одморнији. И није само храна то што може да нам смета. Данас имамо токсикацију електромагнетним таласима којима смо непрестано изложени преко компјутера, мобилних телефона... - каже др Јасмина Лалошевић.

И мада еликсир младости засад није пронађен, обе наше саговорнице слажу се да старење може да се успори. За разлику од претходних генерација, ми нећемо умирати од бактерија, али зато је ту сада стрес. У недостатку свемоћних пилула остаје нам ипак да се ослонимо на природу и да од ње узмемо све оно што нам може помоћи да се и када више нисмо млади осећамо здраво и да незаустављиви биолошки часовник барем мало успоримо.

Милан Јанковић

Извор: Здравље у тањиру

Здравље из дана у дан

ВОДА КОЈА ЖИВОТ ЗНАЧИ

Дневно треба уносити најмање 2,5 литара течности, најбоље воде

Губитак воде у организму, макар и у најмањим количинама, има негативан утицај на одвијање многобројних физиолошких процеса. Пошто људско тело има више од 65 одсто воде у себи, важно је да се организам константно рехидрира и да се током дана унесе довољне количине ове драгоцене течности.

- Уколико се изгуби само један одсто воде, долази до ометања терморегулације, па особа осећа жеђ. Ако се овај проценат повећа на два одсто, уста постају сува, а жеђ је све израженија. Даље губљење воде

из организма доводи до слабљења апетита и радног капацитета, па, на пример, уколико је садржај воде смањен за четири одсто, радни ефекат се смањује и до 30 одсто - каже др Ђилјана Трајковић Павловић, пензионисани професор Медицинског факултета у Новом Саду.

Даље губљење воде условљава све веће здравствене проблеме, а уколико садржај ове драгоцене течности опадне са десет одсто, особа је животно угрожена.

Због тога препорука је свима да у току дана унесу око 2,5 литара воде, од тога 1,5 литара у виду течности, а остатак путем хране, наводи наша саговорница.

- Најбоље је пити чисту негазирану воду. Током летњих врућина, које су ових дана актуелне, може се унети и већа количина воде. Заслађени напци су сасвим непотребни, а осим воде могу се пити цеђени воћни сокови без шећера - наглашава др Трајковић Павловић.

Истраживања су показала, наводи наша саговорница, да су деци, трудницама, дојиљама, старијим особама, а нарочито

онима који су физички активни потребне веће количине воде која ће надокнадити губитак течности на дневном нивоу. Особе које су физички активне у једном сату могу да изгубе путем зноја три до четири литра воде. На количину воде која се губи знојењем утичу старост, пол, интензитет физичке активности али и други фактори.

Савет стручњака је да се у врелим летњим данима, када жива у термометру прелази и 40 степени, клоните сунца и да сува носите флашицу воде.

Д. И.

Како побољшати слух

ТЕХНОЛОШКИ БУМ

Један од најчешћих здравствених проблема у свету, који веома лако може да се реши, јесте оштећење слуха. Статистике указују да једна од шест одраслих особа има оштећен слух. Тестирања су потврдила да две трећине одраслог становништва наше планете изнад од 70 година живота има оштећење слуха. Тај проблем повећава ризик од настанка деменције и депресије, због друштвене изолације услед смањења когнитивне функције.

Оштећење слуха утиче на квалитет живота много више него што се сматра.

Управо из поменутих разлога, у ото-аудиолошким центрима ZONEX свакој особи и сваком решењу приступа се индивидуално и темељно. Нема изговора за одлагање решења, односно коришћења слушних апарата. Захваљујући високој технологији, ови слушни апарати су веома поуздани. Они не само да појачавају звук, већ филтрирају звуке и издвајају говор од околне буке. Веома дискретни „по-

моћници“ опремљени су сензорима и вештачком интелигенцијом која омогућавају разумевање говора у сваком окружењу, чист и јасан звук.

Ото-аудиолошки центар Zonex присутан је на нашем тржишту 25 година. У својим специјализованим центрима у Београду и Новом Саду врши дистрибуцију слушних апарата реномираног светског произвођача који у својој палети производа има одговарајуће решење за сваку особу којој је слух оштећен. Осим производа врхунске технологије, ови центри пружају стручне и свеобухватне услуге особама које користе слушне апарате, као и консултантске и

услуге овлашћеног сервиса, затим додатну опрему, батерије за слушне апарате и индивидуалне шкољке за слушне уређаје.

Своје производе и услуге Zonex пружа уз налог војног и цивилног осигурања.

Адресе ото-аудиолошких центара Zonex:

Београд, ул. Сазонова 18а, Врачар тел. 011 3443 081

Нови Београд, ул. Булевар Црвене армије 11в Насеље Белвил (зграда „Лала“) тел. 011 77 09 099

Нови Сад, ул. Булевар ослобођења 111 тел. 021 66 22 757

NAJBOLJE Rešenje za Vaš Sluh

ATNA provera sluha
ATNA proba slušnih aparata
ATNA nabavka aparata preko civilnog osiguranja
ATNA nabavka aparata preko vojnog osiguranja
VINA na 12 mesečnih rata
ST za gotovinsko PLAĆANJE
NALNI američki proizvod vrhunskog KVALITETA

SLUŠNI APARATI

Београд, Сазонова 18а
2435-924

Нови Београд, Булевар Црвене армије 11в
Тел: 011/77-09-099

Нови Сад, Булевар Ослобођења 111
Тел: 021/66-22-757

www.slusniaparatizonex.rs
info@slusniaparatizonex.rs

Интерно гласило
војних ветерана

ИЗДАВАЧ
Удружење војних пензионера Србије Београд,
Браће Југовића 19

ЗА ИЗДАВАЧА
Љубомир Драгањац

Насловна
страна:

Милен
Чуљић

Година XXIII. Број 252 ЈАНУАР 2025

ГЛАВНИ И ОДГОВОРНИ УРЕДНИК
Звонимир Пешић

ЛИКОВНО-ГРАФИЧКИ УРЕДНИК
Милен Чуљић

СТАЛНИ САРАДНИЦИ
Мр Александар Симоновски, мр Милан
Шумоња, Будимир М. Попадић, Душан
Старчевић, Влада Ристић

ДОПИСНИЦИ

Предраг Добић (Сремска Митровица),
Будимир М. Попадић (Нови Сад),
мр Александар Симоновски (Крушевац),
Јован Симић (Краљево), Зоран Јашовић
(Ниш) и Трајче Митушев (Земун)
Јанко Мићић (Крагујевац)

ФОТОГРАФИЈЕ У БРОЈУ
Редакција, дописници и сарадници

УНОС ТЕКСТОВА
Редакција

Лист излази месечно.
Телефон-факс: 011/322-8076

ШТАМПА
Пан-пласт, Београд

Адреса, Београд, Браће Југовића 19

Ел. пошта: uvps.veteran@gmail.com
Сајт Удружења <http://www.uvps.rs/>

ЦИП –
Каталогизација у
публикацији
Народна
библиотека
Србије Војни
ветеран ИССН
1452-3809

Адвокатске услуге за КВП

БЕСПЛАТНИ САВЕТИ И ПОВОЉНИЈЕ ОСТАЛЕ УСЛУГЕ

На основу уговора о пословној сарадњи закљученог са УВПС, адвокати:

***Ивана Ц. ЈОВАНОВИЋ**, из Београда, ул. Балканска бр. 18, локал 93 (ТЦ „Иванијум“), тел. 011/2644384 и 064/1735395; Клијенте прима: уторком: од 17.00-19.00 часова;

За потребе војних пензионера обављаће следеће правне послове: даваће бесплатне правне савете и пружаће све остале адвокатске услуге уз накнаду по важећој адвокатској тарифи умањеној за 30 одсто (адвокат Ивана Јовановић).

УСЛУГЕ ВЕЗАНЕ ЗА САХРАНУ ПРЕКО УДРУЖЕЊА

Уколико користите услуге у вези сахране преко Удружења војних пензионера Србије требало би да знате да услуге могу користити чланови УВПС, чланови њихових породица, као и сви остали војни осигуранци.

Преко Удружења могу се добити комплетне услуге везане за сахрану:

- организација и заказивање термина за сахрану или кремацију,
 - упис у матичну књигу умрлих,
 - спроводница за пренос покојника,
 - штампање посмртних плаката,
 - продаја погребне опреме,
 - превоз покојника,
 - организација војних почаста,
 - помоћ око сређивања докумената пре и после сахране ради регулисања права чланова породице после смрти војног осигураника,
 - Умањење укупних трошкова за висину рефундације
 - бесплатан долазак у стан породице преминулог ради договора.
- Све додатне информације могу се добити у месним и општинским организацијама УВПС, или директно на тел. 064/1660-423 и 011/3181-812.

ЗАКАЗИВАЊЕ ПОЧАСТИ ЗА САХРАНЕ

У београдском гарнизону заказивање почасне јединице ради одавања почаста преминулим старешинама може се обавити путем следећих телефона:
у радно време: 011/300-5200
у ванрадно време: 011/206-4569

ПЕНЗИОНЕРСКО ЋОШЕ

*Најуспешнији су они који својих
пет минута продуже
доживотно.*

*Све и када би хтели потомћи
нас
не могу заборавити, толико
смо их задужили.*

*Што радни сто раскошнији,
скупљи, то
његов власник тупљи.*

*Клоните се оних што за
нечим изгарају,
да и вас не предају огњу.*

*За задриглог домаћег вола,
не приличе домаћа кола.*

Бранко Н. Ракочевић

TANJAdent

Стоматолошка ординација

„ТАЊА ДЕНТ“

Телефон: +381 63 214 800

Михаила Булгакова 50а, Београд

е-маил: dr.tanjavukmirovic@yahoo.com

Пружа све врсте стоматолошких услуга војним пензионерима и члановима њихове породице, са 10% попушта.

Такође се нуди и могућност одложеног плаћања на више рата.

Др Тања Вукмировић

специјалиста опште стоматологије

Прегледе можете заказати на:

063/214-800 / 061/252-8686

Радно време од 12 до 20 х

ДОПУНСКА УСЛУГА

Услуге погребног оркестра Београд на сахрани, кремацији, испраћају, помену.

<http://www.pogrebniorkestar.rs/>

Aleksandar +381643930694
+381638088919